

Rapport 2017:18

Länsstyrelsen
Stockholm

Sfx – Svenska för yrkesutbildade

En utvärdering av yrkesinriktade språkutbildningar

Rapport 2017:18

Länsstyrelsen
Stockholm

Utvärderingen har genomförts av Strategirådet AB Kajsa Rosén, Malin Forssell, Karolina Henningsson och Damvad Analytics, Jonas Öhlin.

Metodupplägg för resultatutvärderingen har tagits fram i dialog med Lars Behrenz, prefekt vid institutionen för nationalekonomi och statistik vid Linnéuniversitet.

Ett tack riktas till de sfx-anordnare, elever, studie- och yrkesvägledare, etableringshandläggare, departementsanställda, anställda på andra myndigheter och regionala företrädare och de hemkommuner som bidragit till utvärderingens genomförande. Ett särskilt tack för värdefulla synpunkter och hjälp av Storsthlm Magnus Björkström och sfx-samordnare Katarina Stiessel Fonseca. Tack till kollegorna på Länsstyrelsen ElsMarie Fjällström, Jämställd tillväxt, samt Sam Yildirim, initiativtagare till sfx-utbildningarna.

Projektledare: Luiza Jastrzebska, Länsstyrelsen Stockholms län

MED FINANSIERING FRÅN

Kontakt:
Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Tfn: 010-223 10 00

Foto omslag: Mostphotos

Utgivningsår: 2017

ISBN: 978-91-7281-756-2 (webb)

Du hittar rapporten på vår webbplats www.lansstyrelsen.se/stockholm

Förord

Stockholms län kännetecknas av en kunskapsintensiv arbetsmarknad som lockar kompetens, investeringar och företag från hela världen. En dryg tredjedel av alla snabbväxande företag i Sverige har sin bas i Stockholms län. En förutsättning för fortsatt tillväxt är att nya och etablerade företag hittar rätt kompetens.

Sverige genomgår likt flertalet länder i Europa en snabb demografisk förändring och riskerar problem med en åldrande befolkning samtidigt som arbetskraften minskar. Befolkningsprognoserna visar att Stockholms län inte skulle klara arbetskraftsförsörjningen utan invandringen. Många företag har redan idag svårt att hitta rätt kompetens. Fram till 2025 förväntas bristen i både offentlig sektor och näringslivet öka för ett flertal olika utbildningsgrupper, både gymnasialt och eftergymnasialt utbildade. Att möta utmaningen om kompetensförsörjningen är ett gemensamt åtagande för många aktörer med olika uppdrag och ansvar – nationellt och regionalt.

I den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft har regeringen identifierat fyra samhällsutmaningar, demografisk utveckling, globalisering, klimat, miljö och energi samt social sammanhållning. Fyra vägledande prioriteringar ska bidra till att möta samhällsutmaningarna: Innovation och företagande, attraktiva miljöer och tillgänglighet, kompetensförsörjning och internationellt samarbete. Hållbarhetsdimensionerna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är integrerade och utgör grunden. Den regionala tillväxten är beroende av att makt och resurser fördelas jämnt mellan kvinnor och män och att allas kompetenser tas tillvara oavsett bakgrund och ålder

Länsstyrelsen i Stockholm har i regeringsuppdraget, om Jämställd tillväxt, identifierat svenska för yrkesutbildade – Sfx – som ett av länets flaggskepp. Sfx är en tvärkommunal insats som tar tillvara nyanländas kompetens inom flertalet yrken, både på gymnasial- och eftergymnasial nivå. En insats som på många sätt är unik. De slutsatser och förslag på utvecklingsområden som presenteras är konsultens egna. Utvärderingen är ett kunskapsunderlag för Länsstyrelsens vidare prioriteringar och insatser.

Karina Uddén
Tillväxtdirektör

Innehåll

Förord	7
Inledning	9
Om Sfx	9
Om utvärderingens genomförande	10
Rapportens disposition	12
Sfx:s verksamhet och deltagare	13
Nio utbildningar med varierande innehåll och upplägg.....	13
Vilka har fullföljt Sfx 2013–2016?	7
Elever som fullföljt Sfx-utbildningar 2013–2016	8
Modellen för interkommunal överenskommelse fungerar övergripande bra – men utvecklingsområden finns	11
Kommunerna skickar elever i olika omfattning.....	12
De flesta kommuner beviljar samtliga ansökningar – men antalet inkomna ansökningar varierar.....	14
Åtterrapporering och dialog behöver förbättras för att stärka samverkan	16
Sammanfattande slutsatser	18
SFX-utbildningarnas resultat och mervärde	20
Övergångar i arbete och studier	20
Förutsättningar för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden.....	20
Sfx-deltagares etablering på arbetsmarknaden och i studier.....	22
Deltagarna utvecklas mer positivt än jämförbara kontrollgrupper	23
Deltagare arbetar sällan i yrken med direkt koppling till utbildningen	30
Andra värden med Sfx	33
Yrkesrelevanta svenskkunskaper	33
Snabbare inläringstakt	34
Stärkt yrkesidentitet	34
En miljö som främjar motivation och egenmakt	35
Värde i relation till Korta vägen och Snabbspår	36
Sammanfattande slutsatser	37
Sfx-utbildningarnas relevans i en vidare kontext	39
Sfx-utbildningarnas utformning i relation till regionala behov	39
Sfx-utbildningarnas tillgänglighet	41
Sfx-samarbetets upplevda värde bland kommunerna.....	43
Koppling mellan Sfx och annat regionalt utvecklingsarbete	45
Sammanfattande slutsatser och rekommendationer	47
Övergripande slutsatser.....	47
Slutsatser kring Sfx-utbildningarna från ett jämställdhetsperspektiv	49
Rekommendationer.....	51
1. Stärk förutsättningarna för en effektiv och hållbar samverkan	51
2. Stärk förutsättningarna för systematisk studie- och yrkesvägledning.....	55

3. Stärk kopplingen till det strategiska regionala kompetensförsörjningsarbetet	55
4. Främja en sammanhållen etableringskedja för fler övergångar i rätt jobb	57
5. Jämställdhet- och jämlikhetsintegrera samtliga Sfx-utbildningar	58
Referenslista	60
Publikationer	60
Information hämtad från internet.....	60
Bilaga 1 Beskrivning av Sfx-utbildningarna	61
Svenska för akademiker med medicinriktning (SFA-medicin)	61
Svenska för bussförare (SFB).....	61
Svenska för ekonomer, jurister och samhällsvetare (SFEJ)	61
Svenska för företagare (SFF)	62
Svenska för hantverkare (SFH)	62
Svenska för lastbilsförare (SFL).....	63
Svenska för ingenjörer och arkitekter (SFINX).....	63
Svenska för pedagoger (SFP)	64
Svenska för IT-programmerare (Sfx-IT).....	64
Bilaga 2 Metod för uppföljning på individnivå	65
Kriterier för deltagande	65
Identifiering av sysselsättningsstatus samt kontrollgrupp	66
Identifiering av relevant yrkeskategori.....	68
Tabeller.....	71

Inledning

Strategirådet har fått i uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholm att utvärdera Svenskundervisning med yrkesinriktning för invandrade med utbildning och/eller yrkeserfarenhet från hemlandet (Sfx). Utvärderingen genomfördes mellan mars och augusti 2017. I denna rapport presenteras utvärderingens resultat, slutsatser och rekommendationer för fortsatt utvecklingsarbete.

Utvärderingen har haft flera syften. För det första att bidra till strategiska beslut rörande Sfx:s fortsatta finansiering och prioritering, där länets kommuner är viktiga mottagare. För det andra ska utvärderingen bidra till fortsatt utveckling av kommunöverenskommelsen för Sfx och organisationsmodellen, där Kommunförbundet Storsthlm (Storsthlm) i sin roll som förvaltare av överenskommelsen är en central mottagare. För det tredje ska utvärderingen kunna användas som underlag för Länsstyrelsens fortsatta strategiska arbete med att främja regional (jämför) tillväxt och kompetensförsörjning.

De skilda syftena och mottagarna har medfört att rapporten är förhållandevis lång. Den innehåller både deskriptiva och värderande avsnitt, vilka varierar i detaljeringsnivå och fokus. En läsare som vill få en bild av utvärderingens viktigaste slutsatser och rekommendationer kan med fördel börja med rapportens avslutande kapitel.

Om Sfx

Sfx är ett samlingsnamn för olika yrkesinriktade språkutbildningar där Sfi och svenska som andraspråk (SVA) kan ingå och där x:et står för ett visst yrkesområde. Syftet med verksamheten är att de studerande snabbare ska lära sig det svenska språket samt att de ska kompletterande aktuell och Sverige-specifik kunskap inom yrkesområdet för att snabbare kunna arbeta inom sitt yrkesområde i Sverige.

Den första Sfx-utbildningen startades år 2001 i Södertälje. Sedan dess har ytterligare åtta Sfx-utbildningar startats i sex av länets kommuner. Idag erbjuds nio Sfx-utbildningar med olika yrkesinriktningar till nyanlända invandrare i Stockholms län. Samtliga Sfx-utbildningar, dess målgrupper och anordnarkommuner redovisas i tabellen nedan.

Tabell 1. Sfx-utbildning, målgrupp och anordnarkommun

Utbildning	Målgrupp	Anordnarkommun
SFA-medicin	Svenska för akademiker med medicinriktning	Södertälje
SFB	Svenska för bussförare	Tyresö kommun
SFEJ	Svenska för ekonomer, jurister och samhällsvetare	Stockholms stad
SFF	Svenska för företagare	Botkyrka kommun
SFH	Svenska för hantverkare	Haninge kommun
SFL	Svenska för lastbilsförare	Stockholm söderort
SFINX	Svenska för ingenjörer och arkitekter	Järfälla kommun och Stockholms stad
SFP	Svenska för pedagoger	Stockholms stad
Sfx-IT	Svenska för IT-programmerare	Tyresö kommun

Utbildningarna startade i projektform och flera finansierades initialt av Länsstyrelsen i Stockholm, som också initialt var pådrivande i arbetet tillsammans med Storsthlm och berörda kommuner. År 2007 tecknade samtliga 26 kommuner i Stockholms län en avsiktsförklaring om samarbete angående Sfx, och därefter en samverkansöverenskommelse om Sfx 2012. Samverkansöverenskommelsen innebär en permanentering av verksamheten från projektformen och ska möjliggöra att studerande med samma yrkesbakgrund kan samlas hos en anordnare, oavsett vart i länet de bor. Detta för att skapa tillräckligt stora undervisningsgrupper och därmed förutsättningar för en stabil verksamhet som kan vidareutvecklas.

Om utvärderingens genomförande

Utvärderingen har övergripande genomförts i tre delar:

1. Inventering och sammanställning av befintlig statistik
2. Resultatutvärdering på individnivå
3. Utvärdering av Sfx:s organisationsmodell

Övergripande har del 1 syftat till att *identifiera vilken statistik som finns tillgänglig och sammanställa den*, samt bedöma vilken statistik som saknas i förhållande till Länsstyrelsens och Storsthlm:s behov. Som första steg i arbetet med del 1 kontaktades samtliga Sfx-anordnare för att identifiera vem som hanterar statistiken hos respektive anordnare. I detta steg har även befintlig statistik från Storsthlm samlats in och en översiktlig sondering har genomförts över vilken nationell statistik som finns över Sfi. Därefter har arbetet bestått i att undersöka vilken statistik som anordnarna har, begära ut statistik, behandla och analysera den statistik som tillhandahållits samt följa upp och begära in kompletteringar och/eller förtydliganden. Slutligen har en

sammanställning och analys av befintlig statistik gjorts, inklusive en bedömning av brister/begränsningar och utvecklingsområden utifrån olika aktörers kunskapsbehov, möjligheten att göra intersektionella analyser samt möjligheten att utvärdera Sfx-utbildningarnas effekter fullt ut.

Utvärderingens andra del har omfattat *en resultatutvärdering på individnivå*. För genomförandet av denna del har Strategirådet tagit hjälp av Damvad Analytics, som ansvarat för planering och genomförande av resultatutvärderingen.

Den genomsnittliga utvecklingen för Sfx-deltagarna har jämförts med den genomsnittliga utvecklingen för en jämförbar kontrollgrupp med liknande egenskaper som deltagargruppen. Kontrollgruppen har bestått av individer i Stockholms län som liknar deltagare i Sfx, men som inte deltagit själva. Kontrollgruppens utformning och metodupplägg för resultatutvärderingen har tagits fram i dialog med Lars Behrenz, prefekt vid institutionen för nationalekonomi och statistik vid Linnéuniversitet, som Strategirådet och Damvad Analytics samarbetat med i utvärderingen. Upplägget har stämts av med Länsstyrelsen och Storsthlm.

Statistik över deltagare har beställts av SCB. En mer detaljerad metodbeskrivning för del 2 återfinns i Bilaga 2.

Den tredje och sista delen av utvärderingen har omfattat *en utvärdering av Sfx:s organisationsmodell*. Syftet med denna del av utvärderingen var att bidra med ett underlag för hur modellen potentiellt skulle kunna utvecklas för att stärka kvalitet och effektivitet i genomförandet av Sfx-utbildningarna. Ett andra syfte var att öka förståelsen för de resultat som framkommit i utvärderingens första två delar på individnivå och därmed för hur måluppfyllelsen kan öka.

Underlaget för del tre har samlats in genom ett flertal olika källor och metoder:

- Dokumentstudier av tidigare rapporter, studier och utvärderingar, material kring Sfx och material kring liknande insatser.
- Insamling av statistik på individnivå och aggregerad nivå från utvärderingens första och andra del.
- En webbaserad enkätundersökning till ansvariga för att bevilja ansökningar om Sfx i deltagande kommuner. Majoriteten av dessa var skolledare. Enkäten skickades ut till 22 respondenter som representerar 26 kommuner. Svarsfrekvensen var 91 procent.
- Fyra gruppintervjuer med elever från fyra olika Sfx-utbildningar: SFA-medicin, SFH, SFL och SFP. Valet av utbildningar gjordes i samråd med Länsstyrelsen och Storsthlm. Eleverna valdes ut av anordnarna med instruktioner om en jämn könsfördelning samt spridning vad gäller elevernas grund för bosättning. Fem till sex elever deltog vid varje gruppintervju.

- Semistrukturerade djupintervjuer med:
  - Sju personer som representerar regionala aktörer eller andra samverkansparter
  - Skolledarna för samtliga Sfx-utbildningar
  - Åtta representanter från så kallade hemkommuner
  - Sju studie- och yrkesvägledare
  - Tre handläggare på Arbetsförmedlingen
  - Fem lärare på Sfx-utbildningarna

Strategirådet har haft som ambition att ett intersektionellt perspektiv ska genomsyra samtliga tre utvärderingsdelar. Att analysera från ett intersektionellt perspektiv innebär att undersöka hur olika maktrelationer interagerar och samverkar med varandra, då kön, grund för bosättning, etnicitet, funktionsnedsättning etc. inte är homogena kategorier som kan isoleras från varandra. En intersektionell analys förutsätter dock att det finns statistik över deltagarnas bakgrund. Tillgänglig statistik täcker primärt Sfx-deltagarnas kön, vilket innebär att utvärderingen i första hand genomförts från ett jämställdhetsperspektiv. Mer konkret innebär detta perspektiv att vi brutit ned den deskriptiva statistiken på individnivå, på kvinnor och män för att undersöka om det finns några skillnader i deltagande mellan könen. I utvärderingen av organisationsmodellen har vi undersökt hur valet av informationskanaler, könsstereotyper föreställningar hos handläggare samt utbildningarnas inriktning och geografiska placering kan påverka utbildningarnas tillgänglighet för kvinnor respektive män. Uppdragets omfattning har inte möjliggjort könsuppdelade analyser av Sfx-utbildningarnas effekter på individnivå, då en sådan analys enligt SCB krävde en väsentligt större databeställning.

Utvärderingens samlade slutsatser från ett jämställdhetsperspektiv, inklusive rekommendationer för fortsatta utvecklingsarbete återfinns i rapportens avslutande kapitel.

Rapportens disposition

I kapitel två följer en redogörelse för Sfx:s verksamhet, dels avseende Sfx-utbildningarnas innehåll och deltagare, dels avseende hur modellen för interkommunal samverkan är utformad och fungerar. I kapitel tre redogörs för Sfx-utbildningarnas resultat och mervärden avseende övergång i arbete och andra värden med Sfx. I kapitel fyra diskuteras Sfx-utbildningarnas relevans i en vidare kontext och i kapitel fem presenteras Strategirådets sammanfattande slutsatser och rekommendationer.

Sfx:s verksamhet och deltagare

I följande kapitel redogörs för Sfx:s verksamhet och deltagare. Kapitlet inleds med en sammanfattning av de olika Sfx-utbildningarnas likheter och skillnader, samt en sammanfattande tabell över utbildningarnas innehåll. I avsnitt 2 presenteras deskriptiv statistik över de elever som genomgått en Sfx-utbildning 2013–2016.

Det avslutande avsnittet är av värderande karaktär. I detta avsnitt diskuteras hur modellen för interkommunal samverkan fungerar. Syftet är att förklara och fördjupa förståelsen för den deskriptiva statistiken avseende exempelvis elevflöden från olika kommuner, samt att ge underlag för hur modellen potentiellt kan vidareutvecklas. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

Kapitlet vänder sig till läsare som är intresserade av att veta mer om Sfx-utbildningarnas omfattning och upplägg, samt hur den interkommunala samverkan fungerar. Kapitlet kan vara av särskilt intresse för Kommunförbundet Storsthlm i deras roll som förvaltare av överenskommelsen för Sfx.

Nio utbildningar med varierande innehåll och upplägg

Idag bedrivs nio Sfx-utbildningar med olika yrkesinriktningar i sju av Stockholms läns kommuner. Det finns skillnader i både innehåll och upplägg mellan de olika utbildningarna. Dessa skillnader, som övergripande beskrivs nedan, handlar främst om vilka krav som ställs på de studerande för att bli antagna till utbildningen, hur dessa krav testas samt om karaktären av det yrkesinriktade innehållet i utbildningen. En mer detaljerad beskrivning av respektive utbildning återfinns i bilaga 1.

De största skillnaderna mellan utbildningarna återfinns mellan de akademiska och de praktiska utbildningarna. För de akademiska utbildningarna (SFA-medicin, SFEJ, SFINX, SFP, Sfx-IT) är antagningskraven tydliga och relativt enkla att följa upp för anordnarna. För att bli antagen krävs relevant utbildningsbakgrund och en godkänd akademisk utbildning.¹

För de praktiska utbildningarna (SFB, SFL, SFH, SFF) varierar det hur skarpa kraven är för att bli antagen samt hur dessa krav följs upp av anordnarna. För SFL är tidigare erfarenhet ett tydligt uttalat krav och testas systematiskt genom körprov och intervjuer. För SFB är det meriterande med (men inget krav på) tidigare erfarenhet från bussyrket, men körvana och andra förmågor testas systematiskt innan den studerande antas. För SFH finns det formella krav på tidigare erfarenhet från hantverkaryrket (minst två år) men dessa krav följs utifrån genomförda intervjuer inte systematiskt av anordnaren. För SFF-utbildningen finns det inga formella krav för att bli

---

¹ Det räcker att underlag har skickats in för granskning till UHR eller Socialstyrelsen för att eleven ska bli antagen.

antagen förutom att den studerande ska ha studievana och ett intresse för företagande.

När det kommer till karaktären på det yrkesinriktade innehållet i utbildningarna skiljer sig även detta åt mellan de akademiska och de praktiska utbildningarna. För de akademiska utbildningarna innebär det yrkesinriktade innehållet att de studerande läser yrkessvenska samt olika typer av orienteringskurser som är relevanta för den aktuella utbildningen. Utbildningarna har även inslag av till exempel studiebesök och externa föreläsare från relevant yrkesområde. SFINX och SFP möjliggör även auskultation och möjlighet att läsa poänggivande kurser vid universitetet för de studerande. Inom Sfx-IT har de studerande möjlighet att läsa olika certifiering- och programmeringskurser.

Det yrkesinriktade innehållet på de praktiska utbildningarna är mer omfattande och innefattar ofta olika typer av certifiering- och teorikurser samt i vissa fall yrkesutbildning. SFL innehåller till exempel utöver yrkessvenska även gymnasiekurser motsvarande 800 poäng på transport- och fordons- tekniska gymnasiet, truckutbildning samt grundläggande adr-utbildning. SFB:s andra termin består av en bussförarutbildning och SFH erbjuder ett antal kurser i till exempel arbetsmiljö och säkerhet samt arbetsförlagt lärande där yrket tränas.

I Tabell 2 sammanfattas det nio utbildningarnas upplägg, omfattning och innehåll.

Tabell 2. Sammanfattande tabell Sfx-utbildningarnas intagningskrav, innehåll och nivå efter avslut²

Sfx-utbildning	Tid i Sverige	Utbildnings-/erfarenhetskrav	Ingångskrav Sfi-nivå	Ingångskrav engelskkunskaper	Systematiska intagningsstest	Innehåll svenskundervisning	Yrkesinriktat innehåll	APL	Högsta möjliga nivå efter avslut
Sfa medicin	Max 3 år ³	Examen i medicinskt legitimationsyrke	Startar med fördel från början	Inga krav	Godkänd utbildning ⁴	Sfi c – sva 3	Yrkessvenska Orienteringskurser svensk hälso- och sjukvård	Studiebesök	Sva 3
SFB	Inga krav	B-körkort plus uppvisade goda köregenskaper Erfarenhet av bussföraryrket meriterande	Sfi c	Inga krav	Körvana krävs och testas. Tester på till exempel reaktion- och simultanförmåga	Sfi d – sva grund	Yrkessvenska Trafikteori Bussförarutbildning YKB	Praktik Nobina	Jobbgaranti Nobina Sva Grund
SFEJ	Max 3 år ⁵	Högskoleutbildning inom ekonomi, juridik eller annan samhällsvetenskaplig utbildning	Startar med fördel från början	Motsvarande engelska 6	Godkänd utbildning ⁶ Engelskkunskaper testas	Sfi c – sva 3	Yrkessvenska Orienteringskurser yrken, utbildning och arbetsliv	Studiebesök	Sva 3
SFF	Inga krav	Studievana Intresse för företagande	Sfi b	Inga krav	Intervjuer kring tidigare erfarenheter förekommer	Sfi c – sva grund	Yrkessvenska Framtagande av affärsplan	Studiebesök	Sva grund
SFH	Inga krav	2 års erfarenhet från hantverksyrke	Sfi b	Inga krav	Intervjuer kring tidigare erfarenheter förekommer	Sfi c – sva grund	Orientering svensk arbetsmarknad Kurs arbetsmiljö, säkerhet, heta arbeten Validering av tidigare kunskaper	APL med handledare	Sva grund Individle relevanta yrkescertifieringar

² <http://Sfx.se/#utbildningar>

³ Sedan första folkbokföringsdagen.

⁴ Socialstyrelsen granskar utbildningar genomförda utanför EU och EES. Eleven behöver endast uppvisa att underlag är inskickat för granskning till socialstyrelsen för att bli antagen.

⁵ Max tre års permanent boende i Sverige vid ansökningstillfället.

⁶ Eleven behöver endast uppvisa att underlag är inskickat för granskning till UHR för att bli antagen.

Sfx-utbildning	Tid i Sverige	Utbildnings-/erfarenhetskrav	Ingångskrav Sfi-nivå	Ingångskrav engelskkunskaper	Systematiska intagnings-test	Innehåll svenskundervisning	Yrkesinriktat innehåll	APL	Högsta möjliga nivå efter avslut
SFL	Inga krav	Erfarenhet av att köra tung lastbil Svenskt B-körkort	Påbörjad Sfi c	Inga krav	Språktest Intervju Körprov	Sfi c – Sfi d	Yrkessvenska Yrkestrafik, godshandling, godstrafik Truckutbildning ADR-utbildning	Praktik	Sfi d Truckkörkort ADR-utbildning
SFINX	Max 3 år ⁷	Ingenjör- eller arkitektutbildning med akademisk examen	Startar med fördel från början	Motsvarande engelska 6 i Stockholm och motsvarande engelska 5 i Järfalla	Godkänd utbildning ⁸ Engelskkunskaper testas	Sfi c – sva 3	Yrkesinriktad svenska Orienteringskurser Möjlighet att auskultera och/eller läsa kurser vid KTH	Studiebesök Möjlighet att söka mentorsprogram	Sva 3
SFP	Max 3 år ⁹	Läroarbete eller examensarbete i ett eller flera ämnen som ger lärarbehörighet	Startar med fördel från början	Motsvarande engelska 5	Godkänd utbildning ¹⁰	Sfi c – sva 3	Yrkessvenska Orienteringskurser svenska skolan, värdegrund, didaktik	Studiebesök Möjlighet till auskultation	Sva 3
Sfx-IT	Inga krav	Bachelor- eller masterexamen eller annan certifiering i programmeringsinriktat IT-ämne	Startar med fördel från början	Tala och förstå engelska	Programmeringstest Intervju	Sfi c – sva 3	Yrkessvenska Programmeringskurser Certifieringskurser	Praktik	Sva 3 Relevanta certifieringar

⁷ Max tre års permanent boende i Sverige vid ansökningstillfället.

⁸ Eleven behöver endast uppvisa att underlag är inskickat för granskning till UHR för att bli antagen.

⁹ Max tre års permanent boende i Sverige vid ansökningstillfället.

¹⁰ Eleven behöver endast uppvisa att underlag är inskickat för granskning till UHR för att bli antagen.

Vilka har fullföljt Sfx 2013–2016?

I detta avsnitt presenteras deskriptiv statistik över elever och elevflöden för de olika Sfx-utbildningarna. Syftet är att ge en bild av Sfx-utbildningarnas storlek; i förhållande till varandra, över tid och i förhållande till hur många män respektive kvinnor som fullföljt utbildningarna. Det finns idag ingen likvärdigt sammanställd statistik för *antalet inskrivna elever* på respektive Sfx-utbildning per år. Den statistik som presenteras i detta avsnitt bygger därför på hur många studerande som *fullföljt* en Sfx-utbildning åren 2013–2016¹¹. Rekommendationer kring hur uppföljning och statistiksammansättning av Sfx-utbildningarna kan utvecklas diskuteras i rapportens sista kapitel *Sammanfattande slutsatser och rekommendationer*.

Utbildningarnas omfattning varierar. I flera fall är det inte tydligt när en utbildning ska anses som fullföljd, eftersom längden är individuell och beror på elevens behov. I tabell 3 presenteras hur en fullföljd Sfx-utbildning definierats i denna utvärdering för respektive utbildningsinriktning. Definitionerna har tagits fram i samråd med Länsstyrelsen, Storsthlm och anordnarna och bygger på antaganden om vilken längd som krävs för att respektive utbildning ska kunna ge effekt på etableringsgraden på arbetsmarknaden. En mer ingående beskrivning av bakgrund för respektive utbildnings definition ges i Bilaga 2.

Tabell 3. Definition av begreppet fullföljt för respektive Sfx-utbildning.

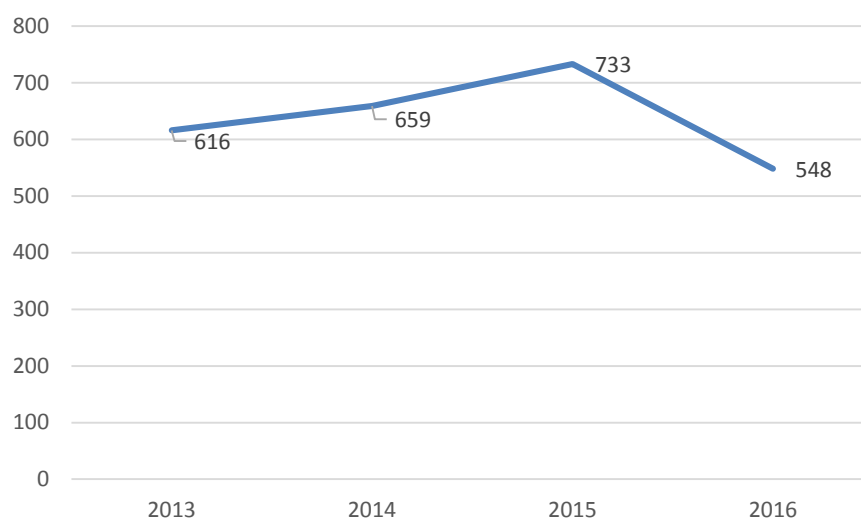
Sfx-utbildning	Definition för fullföljande
SFB	Samtliga elever som genomgått utbildningen
SFL	
SFH	Samtliga elever som deltagit minst en termin
SFF	
Sfx-IT	
SFA-medicin	Elever som uppnått godkänt i minst en kurs
SFEJ	
SFINX	
SFP	

¹¹ Då Sfx-utbildningarna har startats olika år är 2013 det första året det finns komplett statistik för elever som genomgått samtliga Sfx-utbildningar.

Sfx:s flexibla intagningsystem gör att det är fler elever som är inskrivna på en utbildning ett givet år än som fullföljer utbildningen. Antalet elever som fullföljer respektive utbildning ger således inte en bild av utbildningarnas totala volym.

Elever som fullföljt Sfx-utbildningar 2013–2016

Totalt har 2556 elever fullföljt en Sfx-utbildning under åren 2013–2016 (figur 1).¹²

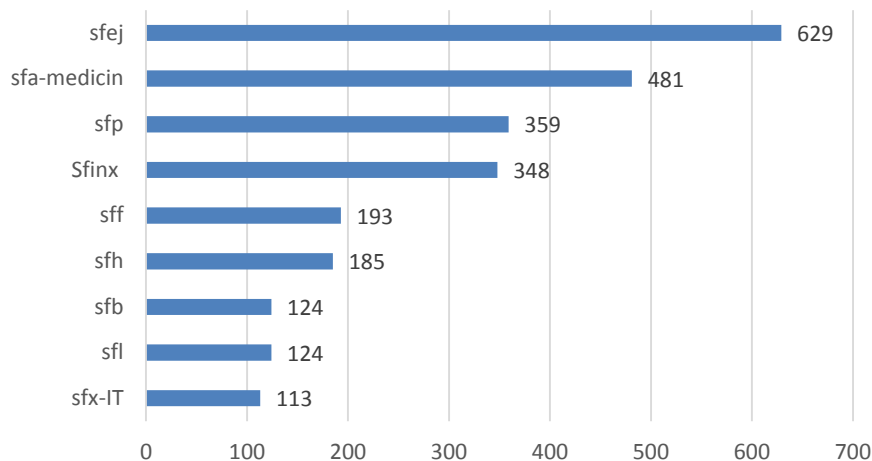

Figur 1. Antal elever som fullföljt en Sfx-utbildning per år 2013–2016.

Figuren visar att antalet elever som fullföljt utbildningen varierat mellan som högst 733 elever 2015 och som minst 548 elever 2016. Figuren visar vidare att antalet elever som fullföljt en Sfx-utbildning minskat med drygt 25 procent mellan 2015 och 2016. Genomförd datainsamling har inte kunnat ge en bild av vad förändringarna i antalet elever som fullföljt utbildningarna beror på. Antalet elever som fullföljde en Sfx-utbildning 2015 var samtidigt ovanligt högt. Sett över ett längre tidsperspektiv ligger 2016 års nivåer mer i paritet med nivåerna 2013 och 2014.

Figur 2 visar hur många elever totalt som fullföljt respektive Sfx-utbildning 2013–2016.

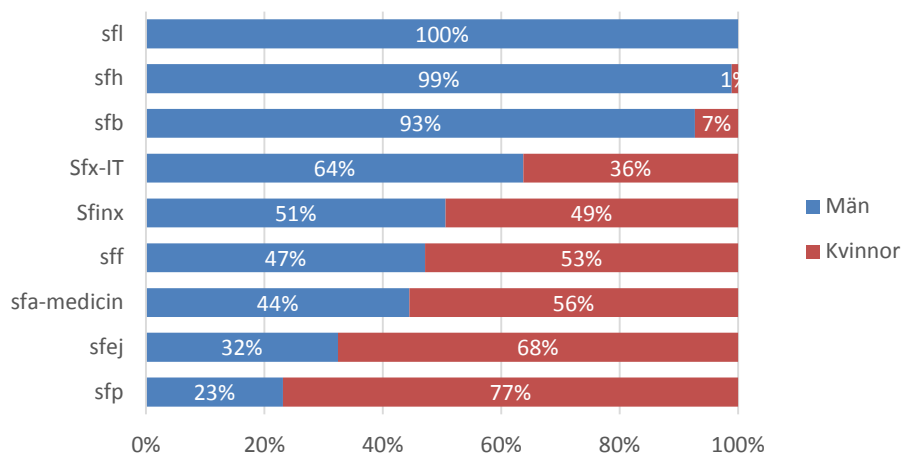
¹² Figuren visar antal elever som fullföljt en Sfx-utbildning enligt den definition som presenteras på sida 7. Antalet inskrivna elever vid samma tidpunkt kan, som tidigare beskrivits, dock varit högre.

Figur 2. Totalt antal elever som fullföljt respektive Sfx-utbildning 2013–2016.

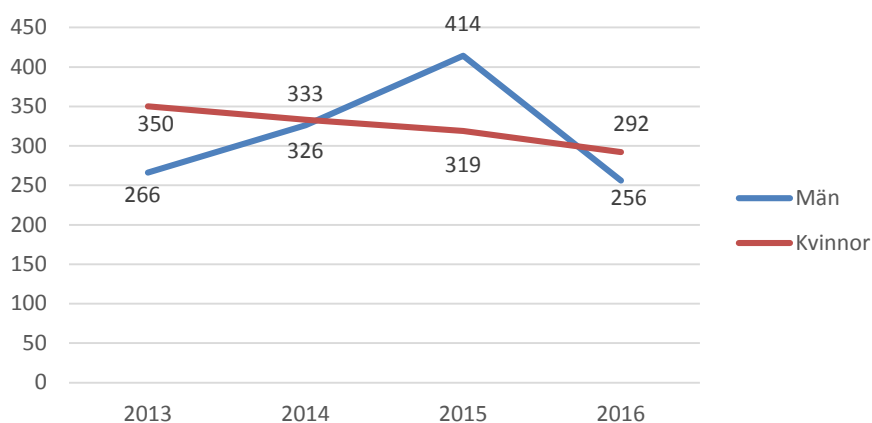
SFEJ är den största av de nio utbildningarna sett till antal elever som fullföljt utbildningarna, följt av SFA-medicin och SFP. Enligt samma definition är Sfx-IT, SFL och SFB minst. Figuren visar vidare att de akademiska utbildningarna ligger i topp sett till antal elever som fullföljt Sfx mellan åren 2013–2016. Totalt har 1 930 elever fullföljt någon av de akademiska utbildningarna (SFEJ, SFA-medicin, SFP, SFINX och Sfx-IT) under denna period, vilket motsvarar cirka 76 procent av det totala antalet elever.

De akademiska utbildningarna har fler kvinnor än män som fullföljt utbildningarna, medan motsatt förhållande gäller för de praktiska utbildningarna (figur 3). På utbildningarna SFL, SFH och SFB är alla eller den stora majoriteten män. På utbildningarna SFP, SFEJ och SFA-medicin är majoriteten kvinnor. Fördelningen mellan kvinnor och män för det totala antalet elever 2013–2016 är 49 procent män och 51 procent kvinnor.

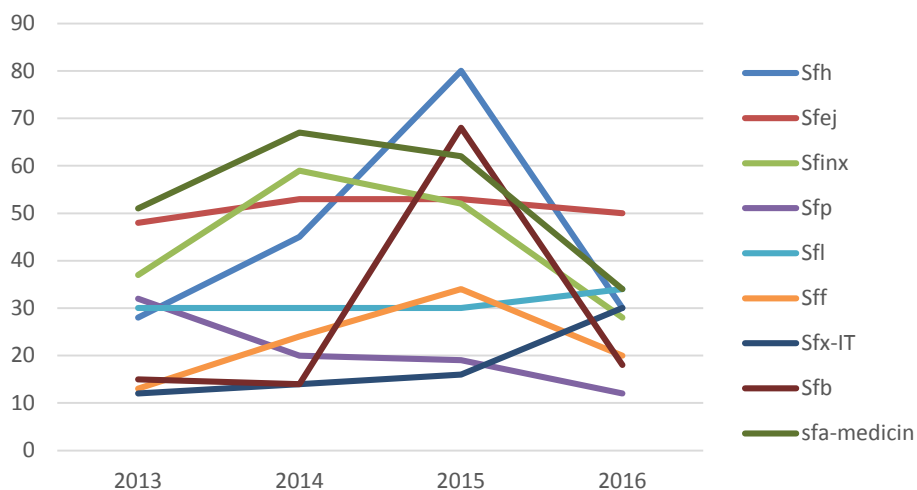
Figur 3. Andelen kvinnor och män som fullföljt respektive utbildning 2013–2016.

Antalet kvinnor som fullföljt en Sfx-utbildning under åren 2013–2016 har minskat år för år (figur 4), från 350 kvinnor år 2013 till 256 kvinnor år 2016. Samma utveckling återfinns delvis bland männen, även om år 2015 sticker ut som ett år då antalet män som fullföljde en Sfx-utbildning ökade kraftigt. Detta behöver, som tidigare nämnts, dock inte spegla antalet inskrivna elever vid samma tidpunkt.

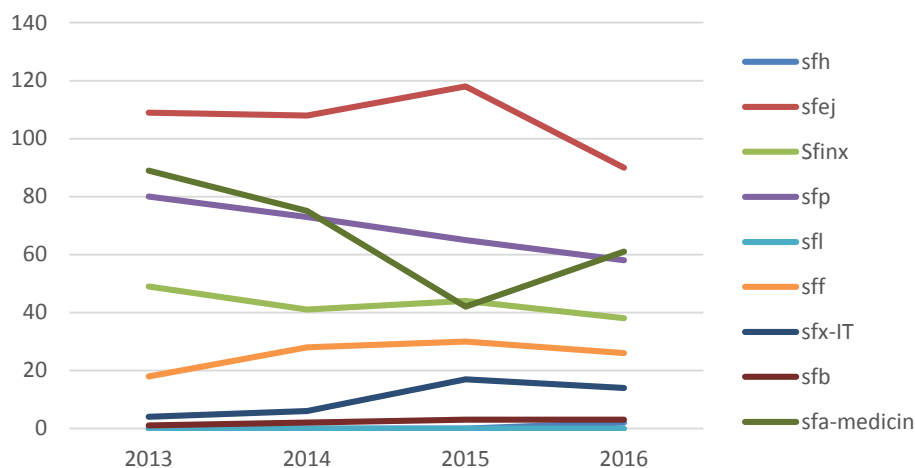
Figur 4. Totala antalet kvinnor och män som fullföljt en Sfx-utbildning 2013–2016.

I första hand verkar uppgången bland antalet män som fullföljt en utbildning år 2015 vara kopplad till två utbildningar: SFH och SFB (figur 5). Vad detta beror på är oklart. Antalet män har minskat över åren på SFINX och SFA-medicin men ökat något på SFL och Sfx-IT, medan antalet över åren varit stabilt på SFEJ.

Figur 5. Antal män som fullföljt respektive utbildning per år 2013–2016.

Figur 6 visar att antalet kvinnor som fullföljt en Sfx-utbildning har varierat mest för SFA-medicin där antalet först minskat mellan 2013 och 2015 för att sedan öka mellan 2015 och 2016. Vidare visar figuren att antalet kvinnor på SFP och SFEJ har minskat över åren medan antalet kvinnor på SFL, SFB, Sfx-IT och SFF har varit lågt men konstant över åren.

Figur 6. Antal kvinnor som fullföljt respektive utbildning per år 2013–2016.

Modellen för interkommunal överenskommelse fungerar övergripande bra – men utvecklingsområden finns

Samverkan kring Sfx regleras genom att överenskommelse, som innebär att samtliga kommuner i länet har åtagit sig att finansiera studieplatser för de invånare i kommunen som behöver studera inom Sfx. Betalningsmodellen utgår från en schablonkostnad per elev som faktureras hemkommunen månadsvis.

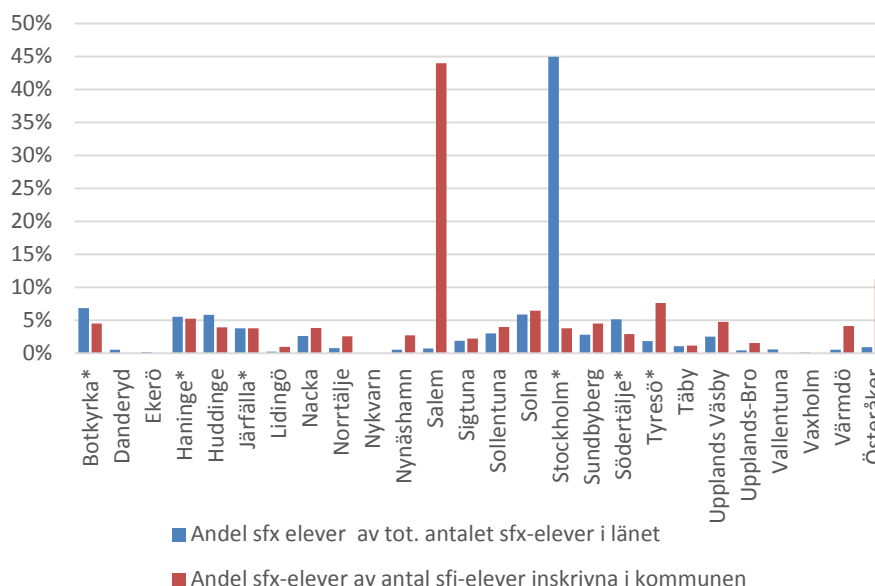
Överenskommelsen, som förvaltas av Storsthlm, omfattar kriterier för de utbildningar som kan ingå i Sfx samt beslutsgången för att inrätta nya utbildningar. I överenskommelsen redogörs även för hemkommunens samt anordnarens åtagande.

Som stöd för Sfx-utbildningarna har en samordnarroll inrättats, som bekostas av kommunerna gemensamt. Samordnarens uppdrag är kortfattat att sköta kommunikationen med länets kommuner kring Sfx:s utbud, samordna internt mellan Sfx-anordnarna vid återsrapportering och informationskampanjer samt bedriva kontaktskapande verksamhet mot arbetsgivare, yrkesförbund och myndigheter.

I detta avsnitt analyseras hur modellen för interkommunal samverkan övergripande fungerar med avseende på bland annat elevflöden, betalningsmodell, uppföljning och dialog.

Kommunerna skickar elever i olika omfattning

Kommunerna skickar elever i varierande omfattning till Sfx. Figur 7 visar hur stor andel av samtliga elever som var inskrivna på Sfx 2016 som kommer från respektive kommun i länet (blå stapel).¹³

Figur 7. Andel av samtliga Sfx-elever som var inskrivna på Sfx 2016 från respektive kommun i länet, samt andel Sfx-elever i respektive kommun i relation till antalet Sfi-elever i samma kommun.

Not 1: Anordnarkommuner är markerade med en stjärna

Not 2: Sfi-statistik nedbruten per kommun saknas för kommunerna Danderyd, Ekerö, Nyckvarn, Vallentuna och Vaxholm

Av figuren framgår att majoriteten av Sfx-eleverna kommer från Stockholms stad. Under 2016 var 1530 elever inskrivna på en Sfx-utbildning. Av dessa kom 699 elever (45 procent) från staden. Figuren visar vidare att Botkyrka stod för sju procent och Haninge, Huddinge och Solna för fem procent vardera av det totala antalet Sfx-elever.

Att Stockholms stad står för majoriteten av eleverna på Sfx är inte förvånande, då Stockholm också är den största kommunen i länet, och därmed kommunen med störst elevunderlag. För att få en bild av hur många Sfx-elever en kommun skickar i relation till elevunderlaget, visar figuren även andelen Sfx-elever i relation till antalet elever inskrivna på Sfi i respektive kommun år 2016 (röd stapel).¹⁴ Salem, Österåker och Tyresö skickade högst andel elever till Sfx i förhållande till det totala antalet Sfi-elever i kommunen. I Salem uppgår andelen Sfx-elever till 44 procent av det totala antalet Sfi-elever i kommunen (notera dock att detta motsvarar 11 Sfx-elever av 25 Sfi-elever, där en enskild individ således har stor betydelse för hur hög

¹³ Statistiken är rensad för de elever som anmälde sig till Sfx men aldrig dök upp på utbildningen.

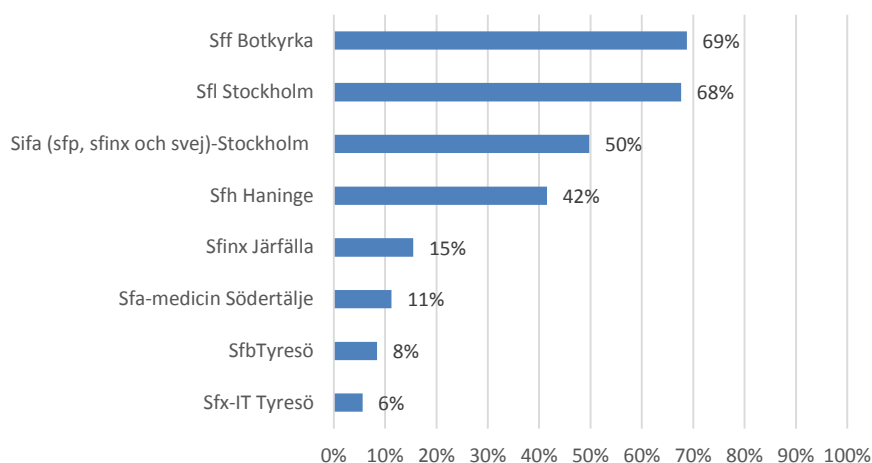
¹⁴ <https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/utbildning-i-svenska-for-invandrare>

andelen är). Motsvarande siffror för Österåker och Tyresö är elva och åtta procent. I Stockholm uppgick andelen Sfx-elever till fyra procent av det totala antalet Sfi-elever i kommunen.

Relationen mellan antalet Sfx-elever respektive Sfi-elever i en kommun säger något om i vilken utsträckning länets kommuner nyttjade Sfx under 2016. Det är dock inte möjligt att använda statistiken för att värdera i vilken grad respektive kommun fullföljt sina åtaganden i överenskommelsen, eftersom vi inte känner till hur stor den faktiska målgruppen för Sfx är i respektive kommun (det vill säga som uppfyller kvalifikationskraven för Sfx-utbildningarna).

Siffrorna bör tolkas med försiktighet. Statistiken över Sfi-elever i respektive kommun bygger på antal elever som är inskrivna på Sfi i kommunen, vilket alltså även kan inkludera elever som bor i en annan kommun. Dessutom räknas en kursdeltagare i Sfi som en individ på en unik kurs. En elev (individ) kan således förekomma som flera deltagare vid ett och samma mättillfälle. Andelarna i figurens röda staplar bör i detta sammanhang därför endast tolkas som jämförelsetal mellan kommunerna.¹⁵

Anordnarkommunerna skickar elever till Sfx i högre utsträckning än övriga kommuner. Särskilt stort är inflödet till de egna Sfx-utbildningarna. Figur 8 visar hur stor andel av eleverna på respektive utbildning som kommer från den anordnande kommunen.

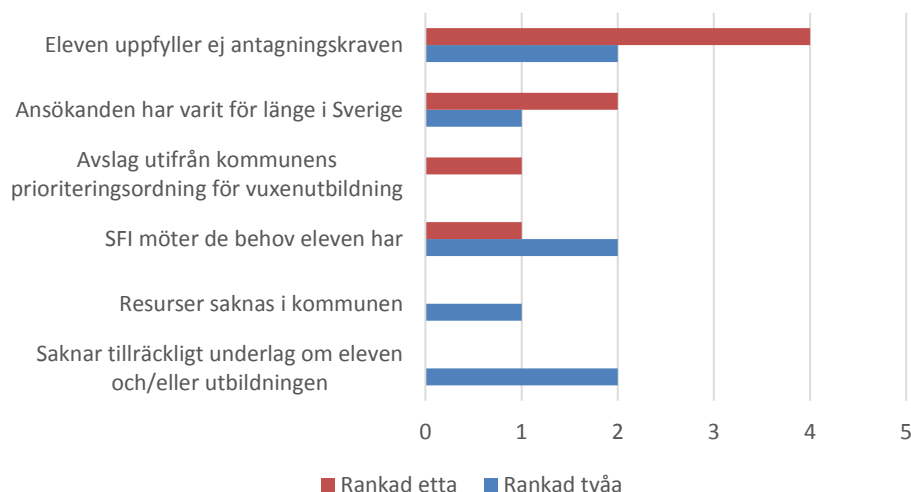
Figur 8. Andel elever på respektive utbildning som kommer från den anordnande kommunen

Nästan sju av tio elever som var inskrivna på SFF respektive SFL kom från anordnarkommunen. De utbildningar som tar emot störst andel elever utanför anordnarkommunen är Sfx-IT, SFB och SFA-medicin.

¹⁵ Skolverket (2017), s. 3.

De flesta kommuner beviljar samtliga ansökningar – men antalet inkomna ansökningar varierar

Utvärderingen tyder på att det ojämna elevflödet inte främst tycks bero på stora skillnader i avslag, utan på skillnader i antalet ansökningar. Cirka sex av tio kommuner uppger i enkäten att de beviljar samtliga inkomna ansökningar.¹⁶ Bland de kommuner som avslår ansökningar uppger tre av fyra att det vanligaste skälet till avslag är att individen inte uppfyller antagningskraven eller varit för länge i Sverige (Figur 9).

Figur 9. De vanligaste skälen till att kommuner avslår ansökningar om Sfx (n=8, antal)

Not: Frågan har endast ställt till de kommuner som angivit att de ibland avslår ansökningar.

Brist på resurser tycks, utifrån kommunernas egna svar, inte vara en vanlig orsak till avslag. I jämförelse med Sfi är Sfx-utbildningarna en dyrare insats. Endast en kommun anger dock resursbrist som ett vanligt skäl till avslag. Att resursbrist inte är ett stort hinder för att bevilja inkomna ansökningar bekräftas av att nästan sex av tio kommuner i enkäten anger att de i mycket hög utsträckning har stöd från sin närmaste chef att skicka elever till Sfx-utbildningar i andra kommuner. Ingen kommunrepresentant upplever att stödet är lågt.

Ett annat potentiellt hinder för samverkan skulle kunna vara betalningsmodellen. För att kommunerna ska skicka elever krävs att ersättningsystemet upplevs som rättvist och ändamålsenligt. Överlag visar dock utvärderingen att betalningsmodellen inte upplevs utgöra ett hinder för samverkan i någon högre grad. Enkätsvaren visar att tre av 20 kommuner (15 procent) anser att betalningsmodellen utgör ett hinder (i hög eller ganska

¹⁶ I intervjuer med nyckelpersoner på regional nivå har det framförts att kommuner ibland avvisar ansökningar innan de blivit formella. Det har dock inte varit möjligt att undersöka hur omfattande denna företeelse är i praktiken.

hög utsträckning) för att bevilja ansökningar till andra kommuners Sfx. Sju av kommunerna (35 procent) saknar uppfattning i frågan och resterande tio (50 procent) anser att betalningsmodellen i ganska låg utsträckning, låg utsträckning eller inte alls utgör ett hinder för att bevilja ansökningar till andra kommuners Sfx.

Det förekommer att intervjuade kommunrepresentanter lyfter att Sfx-utbildningarna är dyra. Kostnaden lyfts dock i regel inte som ett problem i sig, utan relateras till det upplevda värdet av utbildningen. Några kommuner berättar i intervjuer att de avslår ansökningar till praktiska Sfx-utbildningar med hänvisning till att individen i stället kan gå Sfi samt en kompletterande yrkesutbildning i den egna kommunen. Att Sfi upplevs möta individens behov är också ett relativt vanligt skäl för avslag i genomförd enkät.

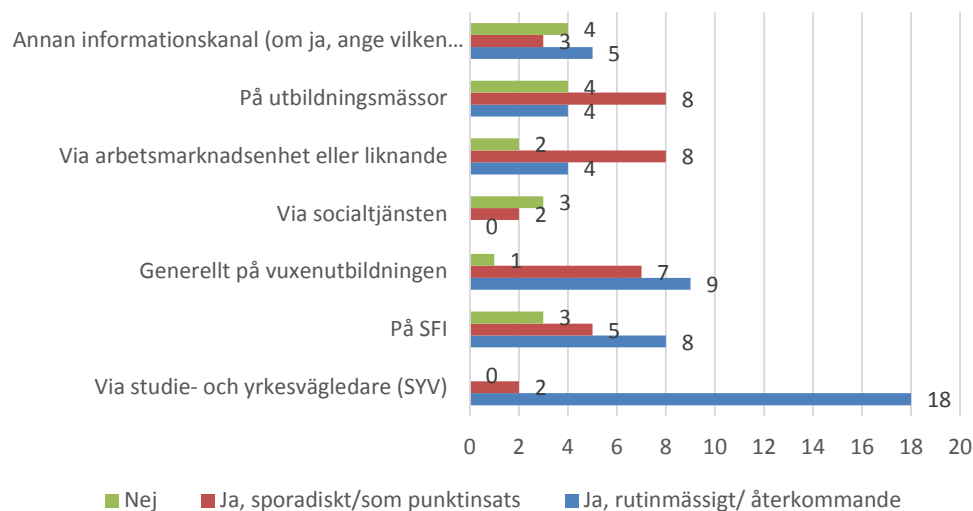
Osäkerheten kring vissa av Sfx-utbildningarnas mervärde tycks utifrån genomförda intervjuer också i vissa fall innebära att kommunen marknadsför Sfx-utbildningarna i lägre utsträckning.

Vi informerar om Sfx litegrann... oftast har det nog varit så att eleven själv har kommit hit och sagt att de vill läsa Sfx. I ärlighetens namn har jag inte gått ut och marknadsfört Sfx stort. Utbildningen kostar och jag tycker att det är otydligt vad den ger. Det där kan vi fixa själva.

– Skolledare med ansvar för att bevilja ansökningar om Sfx

Att antalet ansökningar till Sfx varierar mellan kommunerna tycks sammantaget bero på kommunens geografiska placering och resvägar, men också på hur väl kommunen marknadsför och informerar om Sfx. Resursbrist är inte ett stort hinder i sig. Däremot kan kostnaden för Sfx påverka kommunernas benägenhet att sprida information om Sfx-utbildningarna i de fall där det upplevda mervärdet med Sfx också upplevs som begränsat eller otydligt.

Enkätsvaren visar att kommunerna främst sprider information om Sfx rutinmässigt via studie- och yrkesvägledare, via vuxenutbildningen och via Sfi (10). Andra kanaler som utbildningsmässor är mer ovanliga och används främst som punktinsatser.

Figur 10. Informationsspridningskanaler för Sfx (n=20, antal)

Bland de respondenter som uppgav att de sprider information om Sfx genom ”annan informationskanal” är kommunens hemsida den vanligaste informationskanalen.

Återrapportering och dialog behöver förbättras för att stärka samverkan

I överenskommelsen står det att varje anordnarkommun årligen ska lämna en rapport till hemkommunen innehållande information om följande:

- Antal inskrivna elever
- Hur många som gjort avbrott samt varför
- Hur många som inte blivit antagna (avslag) samt av vilka skäl
- Hur många studerande på studieväg 2 som fått betyg i Sfi D
- Hur många studerande på studieväg 3 som fått betyg i SVA grund
- Hur många som klarat, det för varje Sfx specifika, målen för utbildningen

Dessutom ska anordnaren förse hemkommunen med information om elevens resultat (betyg/intyg) i samband med utbildningens avslut.

I enkäten fick ansvariga för att bevilja ansökningar om Sfx i deltagande kommuner svara på vilken information deras kommun skulle behöva från en systematisk gemensam uppföljning av Sfx. I svaren framkommer det att deltagande kommuner i många fall saknar den information överenskommelsen säger att anordnarkommunen ska lämna. Respondenterna uppger till exempel att de vill ha återkoppling kring om elever blivit antagna till Sfx eller inte,

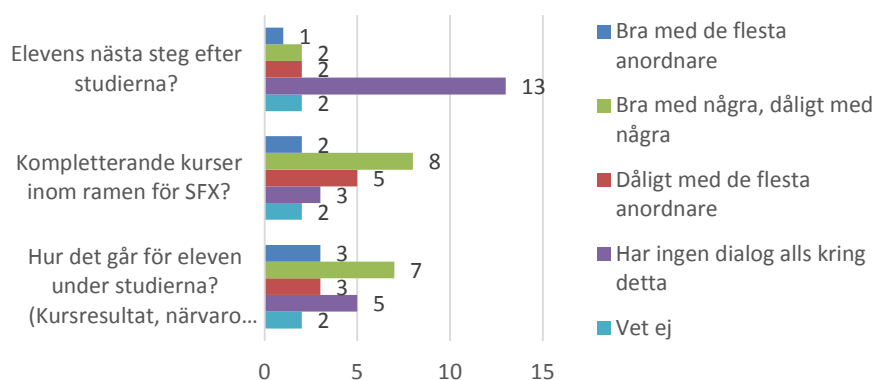
om elever har avbrutit eller slutfört sin utbildning, studieresultat, om eleverna är nöjda med sin utbildning och om de får arbete efter avslutat utbildning.

Det är mycket angeläget att Sfx-skolorna i större utsträckning kontinuerligt redovisar elevens resultat till hemkommunen. Vidare bör Sfx-skolorna omfattas av det gemensamma kvalitetsarbete som bedrivs av länskommunerna under ledning av KSL.

– Ansvarig för att bevilja ansökningar om Sfx

Den sammantagna bilden utifrån en analys av det statistiska underlag som finns kring deltagarna idag, samt genomförda intervjuer och enkät, är att systemet för uppföljning i flera avseenden brister. Samverkansöverenskommelsens skrivelser kring återrapportering följs inte alltid av alla anordnare och idag råder ingen likvärdighet mellan anordnarkommunerna sett till hur Sfx-utbildningarna följs upp och vilken statistik som samlas in. Det gör det svårt att få en helhetsbild av Sfx-verksamhetens målgrupp, genomströmning och elevflöden.

Också formerna för en systematisk dialog och återföring till hemkommunerna kan vidareutvecklas. I enkäten fick ansvariga för att bevilja ansökningar om Sfx i deltagande kommuner svara på hur de tycker att dialogen med de Sfx-anordnare som deras kommun skickar elever till fungerar avseende olika typer av information (figur 11).

Figur 11. Enkätresponenternas syn på dialogen med anordnarkommuner avseende olika typer av information (n=20, antal)

Figuren visar att dialogen mellan ansvariga i hemkommunen och anordnarkommunerna avseende *elevernas nästa steg efter Sfx-studierna* med anordnarkommunen är bristfällig. 13 av 20 kommuner uppger att det inte sker någon dialog alls med hemkommunen i den frågan. Dialogen avseende om *den studerande behöver kompletterande kurser* inom ramen för Sfx och *hur det går för eleven under studierna* varierar. Åtta respektive sju respondenter tycker att det fungerar bra med några och dåligt med några medan fem respektive tre respondenter tycker att dialogen kring de här frågorna är dålig med de flesta anordnarna.

En liknande bild ger de öppna kommentarerna i enkäten rörande hur dialogen fungerar. Flera kommuner efterfrågar en bättre återkoppling kring hur det går för eleverna, exempelvis i termer av studieframgångar och frånvaro.

”Det är svårt att få tag i rätt personal när man har frågor, betygsuppföljningen är undermålig. Vissa meddelar betygsresultat samt avbrott medan andra anordnare får man ingen information om hur det går för eleverna. Detta är viktigt och anordnarens skyldighet enligt den samverkansöverenskommelse som vi tecknat.”

– Skolledare med ansvar för att bevilja ansökningar om Sfx

Ett antal kommuner önskar också större insyn i hur anordnarna arbetar för att säkerställa en hög kvalitet. Ingen kommun upplever att Sfx-utbildningarna överlag håller låg kvalitet. Fyra av tio kommuner har dock bilden att kvaliteten varierar mellan olika utbildningar. Det finns bland annat önskemål om att få ta del av de kursuppföljningar om anordnarna gör som en del av sitt eget utvecklingsarbete.

Sammanfattande slutsatser

Sfx-utbildningarnas omfattning skiljer sig. SFEJ är den största utbildningen sett till antal elever och SFL är den minsta. En stor majoritet av det totala antalet elever av fullföljt en Sfx-utbildning 2016, 76 procent, återfinns på de akademiska utbildningarna.

Fördelningen mellan kvinnor och män är jämn sett till det totala antalet elever som fullföljt en Sfx-utbildning 2013–2016. På de enskilda utbildningarna finns det dock stora skillnader i könsfördelning. På de akademiska utbildningarna är den största andelen elever kvinnor och på de praktiska utbildningarna är den största andelen elever män.

Statistiken visar att användningen av Sfx skiljer sig åt mellan kommunerna i länet. Stockholms är den kommun som skickar flest elever till Sfx-utbildningar. 2016 stod Stockholm för 45 procent av det totala antalet elever som var inskrivna på en Sfx-utbildning, medan flera andra kommuner

skickade mycket få elever till Sfx 2016. Staden skickar i hög grad till sina egna utbildningar, men också till Sfx-utbildningar i andra kommuner. Att Stockholms stad står för majoriteten av Sfx-eleverna kan ses som naturligt då staden också har störst elevunderlag. I relation till antalet inskrivna Sfi-elever i kommunen utgör Sfx-eleverna fyra procent.

Utvärderingen tyder på att resvägar samt kommunernas information om och syn på Sfx-utbildningarnas mervärde också har betydelse för elevflödet. I de kommuner som avslår ansökningar uppges den vanligaste anledningen vara att eleven ej uppfyller antagningskraven eller att den sökande har varit för lång tid i Sverige.

Den interkommunala samverkansmodellen för Sfx tycks övergripande fungera bra vad gäller exempelvis betalningsmodell och Sfx-samordnarens stöd. Sfx-samarbetet omfattar samtliga länets kommuner och har utgjort en permanent verksamhet under flera års tid. En viktig framgångsfaktor till samarbetets stabilitet och omfattning har utifrån genomförda intervjuer varit den organiska framväxten. Att verksamheten utgick från de enskilda kommunernas drivkrafter och behov och med Länsstyrelsens och Storsthlm som stödjande kraft, nämns av flera intervjupersoner som en nyckelfråga för samarbetets framväxt. En annan framgångsfaktor enligt ett flertal intervjupersoner var Länsstyrelsens möjlighet att gå in som finansiär och därmed möjlighet att initialt ta den ekonomiska risken när verksamheten fortfarande var under uppbyggnad.

För att stärka förutsättningarna för en hållbar och effektiv samverkan mellan kommunerna behöver dock formerna för återrapportering och dialog förbättras och utvecklas. Samverkansöverenskommelsens skrivelser kring återrapportering följs idag inte av alla anordnare. Det råder heller ingen likvärdighet mellan anordnarkommunerna sett till hur Sfx-utbildningarna följs upp och vilken statistik som samlas in. Också formerna för en systematisk dialog och återföring till hemkommunerna behöver utvecklas. Flera kommuner efterfrågar en bättre återkoppling kring hur det går för eleverna, exempelvis i termer av studieframgångar och frånvaro samt hur anordnarna arbetar med kvalitet. Strategirådets rekommendationer kring hur återrapportering, uppföljning och dialog kan utvecklas diskuteras i rapportens sista kapitel *Sammanfattande slutsatser och rekommendationer*.

SFX-utbildningarnas resultat och mervärde

Sfx syftar övergripande till att de studerande snabbare ska kunna arbeta inom sitt yrkesområde i Sverige. I detta kapitel redogörs för Sfx:s effekter vad gäller elevernas övergångar i arbete, samt i vilken grad detta arbete motsvarar elevernas befintliga kompetens. Dessutom diskuteras vilka andra värden Sfx kan bidra med för den enskilda individen, samt hur utbildningarna förhåller sig till de två närbesläktade insatserna Korta vägen och Snabbspår.

Övergångar i arbete och studier

I följande avsnitt belyser vi Sfx-deltagares övergång i arbete och studier. Vi beskriver även individernas etablering på arbetsmarknaden jämfört med en kontrollgrupp vars egenskaper liknar Sfx-deltagarna, men som inte deltagit i utbildningsinsatserna. Vidare beskriver vi huruvida individerna arbetar inom yrken som matchar deras tidigare erfarenhet.

I beskrivningarna av deltagarnas utveckling har vi använt registerdata från databaser såsom RAMS och Yrkesregistret. Under framställandet av denna rapport har det senaste året med tillgänglig registerdata varit 2015. Detta innebär att vi studerat utfall för deltagare som tagit del av Sfx-utbildningar fram till år 2014. Det bör därmed noteras att beskrivningarna av utfall för individerna inte direkt kan överföras till nuvarande utformning av respektive utbildning utan i huvudsak bör betraktas som utfall utifrån ett historiskt perspektiv.

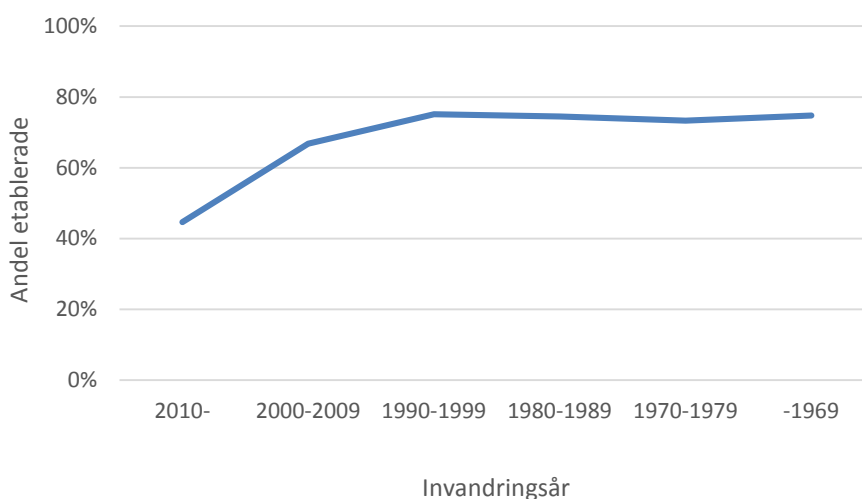
Utförlig beskrivning av de metoder som ligger till grund för detta avsnitt återfinns i Bilaga 2.

Förutsättningar för nyanlända att etablera sig på arbetsmarknaden

Att som nyanländ etablera sig på arbetsmarknaden tar ofta tid då hinder som bristande språkkunskaper och avsaknad av relevanta nätverk medför svårigheter att finna ett arbete. Förvärvsgraden ökar dock efter hand som individerna tillförskaffar sig kunskaper som krävs för att etablera sig på arbetsmarknaden.

I Figur 12 beskrivs förvärvsgraden år 2015 för individer som invandrat till Sverige vid olika tidpunkter. Det tar i genomsnitt ungefär 20 år för individer som anlänt till Sverige att uppnå en förvärvsgrad på runt 75 procent – därefter är förvärvsgraden relativt konstant. Detta kan jämföras med den genomsnittliga förvärvsgraden på 80 procent för hela svenska befolkningen.

Etablering på arbetsmarknaden sker dock något snabbare för nyanlända akademiker jämfört med nyanlända med lägre utbildningsnivåer. Genomsnittstiden från folkbokföring till etablering på arbetsmarknaden för en individ med någon form av eftergymnasial utbildning är fem år.¹⁷ Dock är skillnader mellan mäns och kvinnor förutsättningar tydliga. För män med någon form av eftergymnasial utbildning tar det i genomsnitt fyra år från folkbokföring till etablering. För kvinnor uppgår motsvarande period till sju år. För personer med minst en treårig eftergymnasial utbildning går det dock snabbare – 3,5 år för män och sex år för kvinnor.

Figur 12 Etablering på arbetsmarknaden år 2015 för individer som invandrat till Sverige vid olika tidpunkter

Källa: SCB

Not: Förvärvsgrad definierad som andelen förvärvsarbetande i åldrarna 25-64 år.

I genomsnitt ökar således sysselsättningsgraden ju längre en nyanländ individ vistats i Sverige. Efter en längre period, när faktorer som bristande språkkunskaper och nätverk har överkommit, uppnås en stabil genomsnittlig sysselsättningsgrad – även om faktorer såsom kön och utbildningsnivåer innebär olika förutsättningar för etablering på arbetsmarknaden.

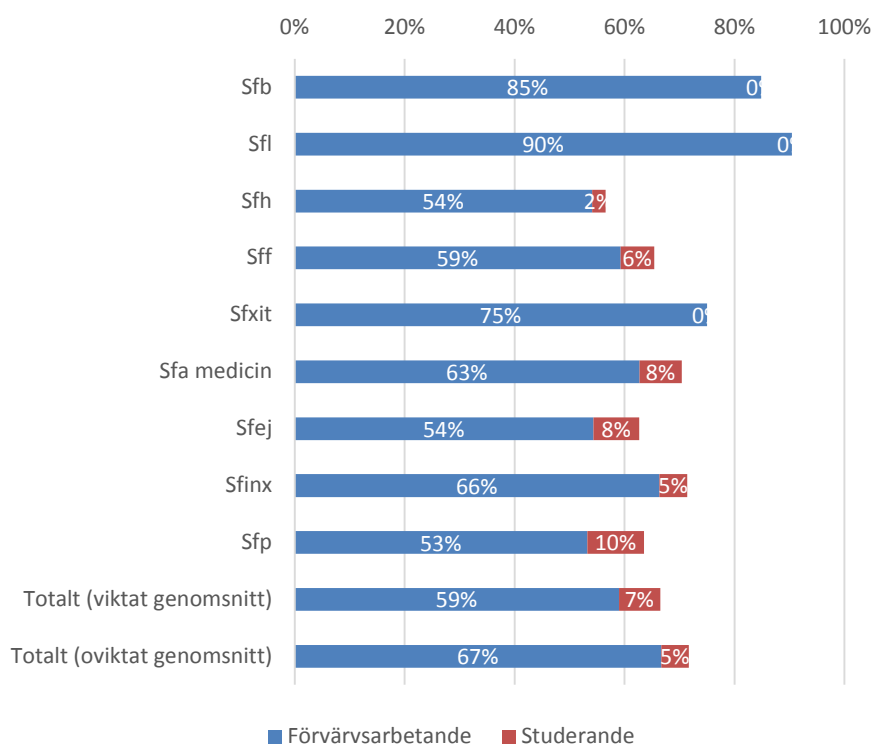
En Sfx-utbildning syftar till att intensifiera inläringen av kunskaper med relevans för etablering på arbetsmarknaden. Ett syfte är även att utgå från individernas befintliga yrkeskunskaper för bättre matchning på arbetsmarknaden. Snabbare etablering på arbetsmarknaden innebär vinster inte enbart för samhället utan även för de berörda individer som får möjlighet att skapa ett sammanhang och etablera sig i det svenska samhället.

¹⁷ I urvalsgruppen ingår flyktingar som fått uppehållstillstånd till följd av asyl plus anhöriga till dessa som anlänt till Sverige under 2002–2005. I sammanställningen räknas man som etablerad på arbetsmarknaden om inkomst från förvärvsarbete är den största inkomstkällan.

Sfx-deltagares etablering på arbetsmarknaden och i studier

I Figur 13 beskrivs förvärvsgrad för individer som avslutat respektive Sfx-utbildning två år efter avslut. I figuren framgår även andelen individer som befinner sig i studier efter samma tidsperiod.¹⁸

Individer som studerat någon av de två yrkesförarutbildningarna SFB eller SFL uppvisar en relativt hög förvärvsgrad – till och med högre än det svenska genomsnittet. Två år efter avslutad utbildning är 85 procent av individer som läst SFB förvärvsarbetande. Bland individer som läst SFL är nio av tio förvärvsarbetande.

Figur 13 Förvärvsgrad samt andel individer i studier två år efter avslutad utbildning
Källa: SCB

Lägst förvärvsgrad återfinns bland individer som läst SFP – 53 procent. Dock befinner sig ytterligare tio procent av individerna i studier vilket innebär att ungefär två tredjedelar av individerna antingen förvärvsarbetar eller studerar. Lägst andel individer som antingen förvärvsarbetar eller befinner sig i studier uppnås i SFH där totalt 56 procent innefattas i någon av dessa kategorier.

Knappt 60 procent av samtliga studerade individer är förvärvsarbetande två år efter avslutad utbildning (viktat genomsnitt). Sju procent av individerna

¹⁸ Som förvärvsarbetande räknas individer med status "Förvärvsarbetande" enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS). Som studerande räknas individer som ej är förvärvsarbetande och enligt den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) har studier som största inkomstkälla. För ytterligare beskrivning, se metodbeskrivning i Bilaga 2.

befinner sig i andra studier efter samma tidsperiod. Det oviktade genomsnittet av sysselsättningsgraden mellan utbildningarna, där varje utbildningsinriktning ges samma vikt oavsett antal deltagare, uppgår till 67 procent. Motsvarande uppgår det oviktade genomsnittet av andelen individer i vidare studier till 5 procent.

Noterbart är att ingen av individerna som läst SFL eller SFB är aktiva i andra studier två år efter avslut. På grund av sekretess och lågt antal observationer är det inte möjligt att identifiera andelen deltagare i Sfx-IT som två år efter avslutad utbildning befinner sig i studier.

Deltagarna utvecklas mer positivt än jämförbara kontrollgrupper

I detta avsnitt beskriver vi utvecklingen för Sfx-deltagare jämfört med kontrollgrupper med liknande egenskaper som de deltagande individerna. Som beskrivits ovan ökar sysselsättningsgraden i genomsnitt för nyanlända individer över tid. Vi kan således förvänta oss att även Sfx-deltagares sysselsättningsgrad ökar ju längre de vistats i Sverige. Dessutom sker etablering på arbetsmarknaden i olika takt beroende på individernas egenskaper såsom ålder, kön och utbildningserfarenhet. Därför jämför vi utvecklingen för deltagarna med jämförbara kontrollgrupper för att utifrån en kontrafaktisk ansats estimerar huruvida en Sfx-utbildning innebär snabbare (eller långsammare) etablering på arbetsmarknaden än förväntat.

Kontrollgruppen består av individer som avslutat en Sfi-utbildning och uppvisar liknande egenskaper som deltagare i respektive Sfx-utbildning utifrån följande parametrar:

- Ålder (år)
- Kön
- Födelseregion
- Utbildningserfarenhet (år i utbildning)
- Tid i Sverige (år)
- Grund för bosättning
- Ursprungslandets Human Development Index (HDI)

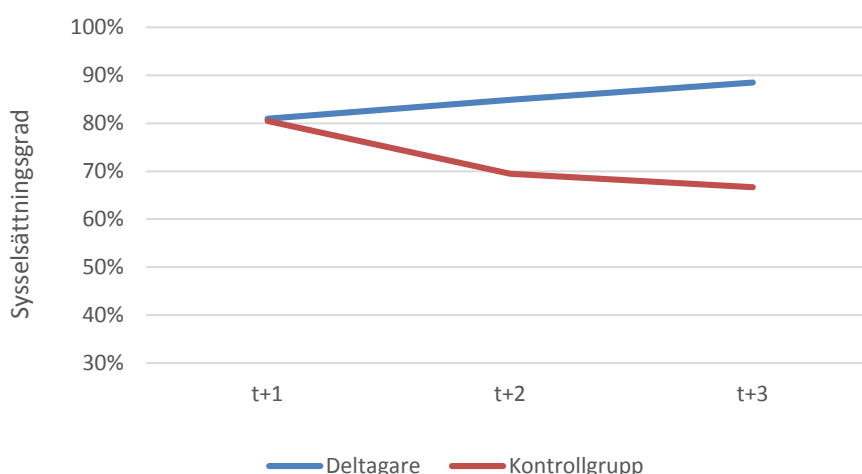
Kontrollgruppen har endast identifierats utifrån observerbara faktorer. Matchning sker således ej på icke-observerbara faktorer, såsom motivation och drivkraft. Vissa faktorer som ej är mätbara kan därför skilja sig åt mellan individer i deltagar- och kontrollgrupp.

Utvecklingen för deltagargrupp och kontrollgrupp beskrivs i form av årsvis utveckling efter utbildningens slut, där t motsvarar avslutsåret. Inom de olika utbildningarna har vi haft varierande förutsättningar att följa upp individerna över tid vilket. Detta innebär att vi redovisar utvecklingen för individerna olika antal år efter avslut vid beskrivning av de olika utbildningarna. Förutsättningarna att studera individer inom olika utbildningar har skiljt sig

åt utifrån två parametrar: (i) antalet år som rapporterats in från respektive anordnare samt (ii) antal individer som avslutat en utbildning per årskull (för få individer har medfört sekretess eller för osäkra estimat av den genomsnittliga utvecklingen för individerna). Se Bilaga 2 för utförlig beskrivning av processen för identifiering av kontrollgrupp samt redovisning av antalet studerade individer per utbildningsinriktning och år.

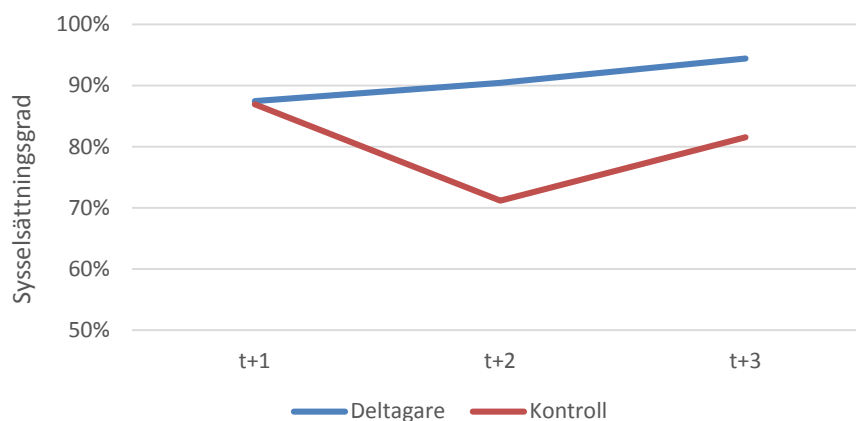
I Figur 14 nedan beskrivs utvecklingen vad gäller sysselsättningsgrad (andel förvärvsarbetande) för deltagare i svenska för bussförare (SFB) jämfört med en kontrollgrupp bestående av individer som liknar deltagarna utifrån parametrarna ovan. Utvecklingen beskrivs fram till tre år efter avslutad utbildning (t+3).

Deltagargruppen utvecklas stadigt positivt. Ett år efter avslut uppgår sysselsättningsgraden till 81 procent. Tre år efter avslut uppnår gruppen en sysselsättningsgrad på 88 procent. Utvecklingen för kontrollgruppen är dock relativt konstant och ligger på en nivå mellan 75-80 procent under de närmaste tre åren efter utbildningens avslut. Tre år efter avslut är sysselsättningsgraden drygt tio procentenheter högre i deltagargruppen jämfört med kontrollgruppen.

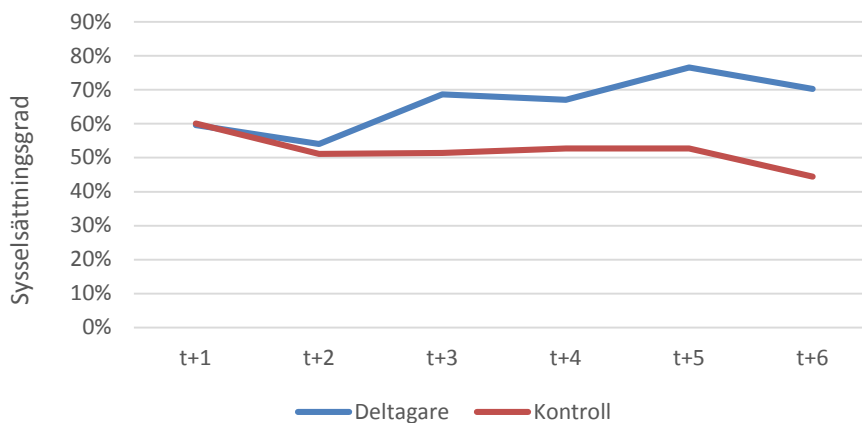
Figur 14. Utveckling för deltagare i svenska för bussförare (SFB) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

I Figur 15 nedan beskrivs utvecklingen för deltagare i svensk för lastbilsförare (SFL) i relation till en kontrollgrupp. Liksom för SFB utvecklas sysselsättningsgraden i stadig positiv riktning. Tre år efter avslut uppnår deltagargruppen en sysselsättningsgrad på 94 procent. Även om kontrollgruppen uppvisar en relativt hög sysselsättningsgrad under hela den studerade perioden är den lägre än deltagargruppen samtliga studerade år.

Figur 15 Utveckling för deltagare i svenska för lastbilsförare (SFL) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

Figur 16 nedan beskriver utvecklingen för deltagare i svenska för hantverkare (SFH) samt kontrollindivider. Under de två inledande åren efter utbildningsavslut ligger sysselsättningsgraden i deltagar- och kontrollgrupp på ungefär samma nivå. Därefter utvecklas dock sysselsättningsgraden mer positivt för deltagargruppen jämfört med kontrollgruppen. Sex år efter utbildningens avslut är sysselsättningsgraden 70 procent för deltagargruppen. För kontrollgruppen har sysselsättningsgraden minskat till ungefär 45 procent.

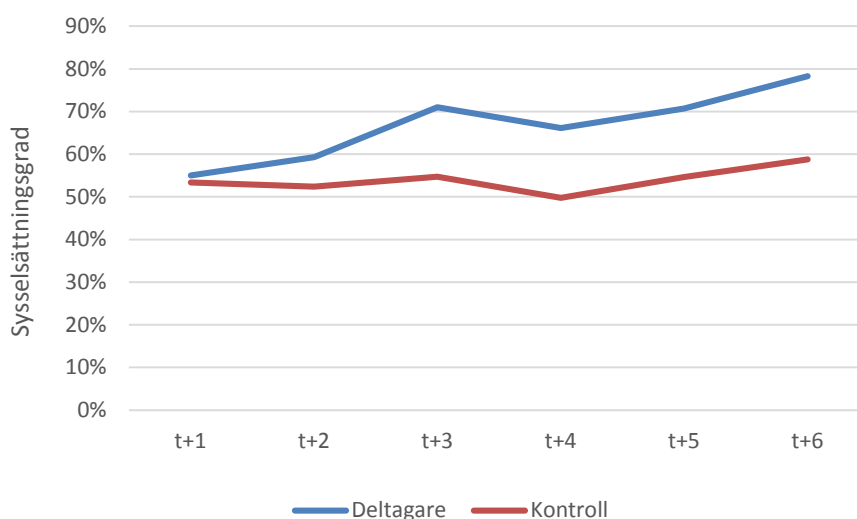

Figur 16. Utveckling för deltagare i svenska för hantverkare (SFH) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

Utvecklingen för kontrollgruppen i de tre Sfx-utbildningarna med krav på praktiska kunskaper som beskrivits ovan – SFB, SFL samt SFH – sker utslutande i negativ riktning. Viktigt att understryka är att detta inte ska tolkas som att Sfi har negativ inverkan för individerna. Det innebär endast att de studerade individerna, som har vissa *specifika egenskaper* utifrån de givna

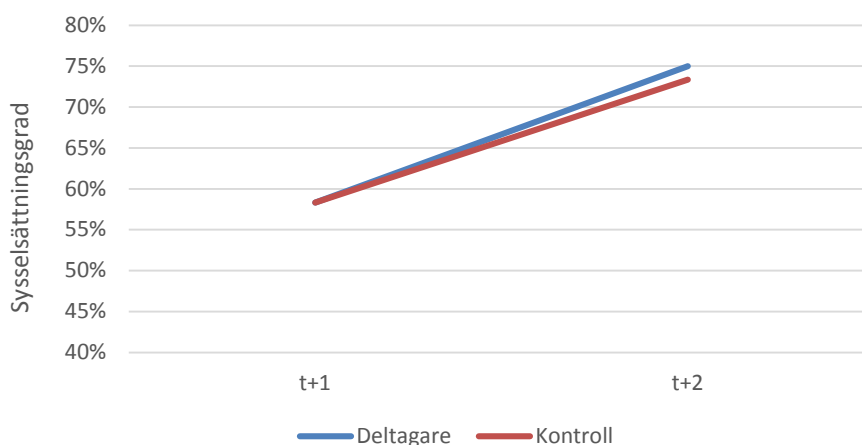
matchningskriterierna, utvecklas negativt. Deltagargruppen utvecklas dock i samtliga fall i en stabil positiv riktning.

Även för deltagare i svenska för företagare (SFF) sker utvecklingen av sysselsättningsgraden i positiv riktning, se Figur 17 nedan. Sex år efter deltagande uppgår sysselsättningsgraden till 78 procent. För kontrollgruppen, bestående av individer som liknar deltagargruppen, uppgår sysselsättningsgraden till 59 procent – nästan 20 procentenheter lägre än deltagargruppen. Deltagargruppen utvecklas i stabil positiv riktning medan kontrollgruppen endast utvecklas marginellt positivt under perioden.

Figur 17. Utveckling för deltagare i svenska för företagare (SFF) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

Individer som deltagit i svenska för programmerare utvecklas tydligt positivt efter avslutad utbildning. Det bör dock noteras att underlaget för tidsserien som presenteras i Figur 18 baseras på ett relativt lågt antal observationer. Antalet deltagare år t+2 uppgår till 16 individer, vilket innebär att enskilda personer har stor påverkan på det genomsnittliga utfallet. Generella slutsatser kring utfall bör därför göras med försiktighet. Dataunderlaget tillåter endast att följa upp individerna upp till två år efter avslutad utbildning. Under denna period har deltagarna uppnått en sysselsättningsgrad på 75 procent, se Figur 18. Dock utvecklas kontrollgruppen i princip i samma takt som deltagargruppen vilket indikerar att deltagarna (och kontrollgruppen) har egenskaper som innebär att de har goda förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden även utan ett deltagande i Sfx-it.

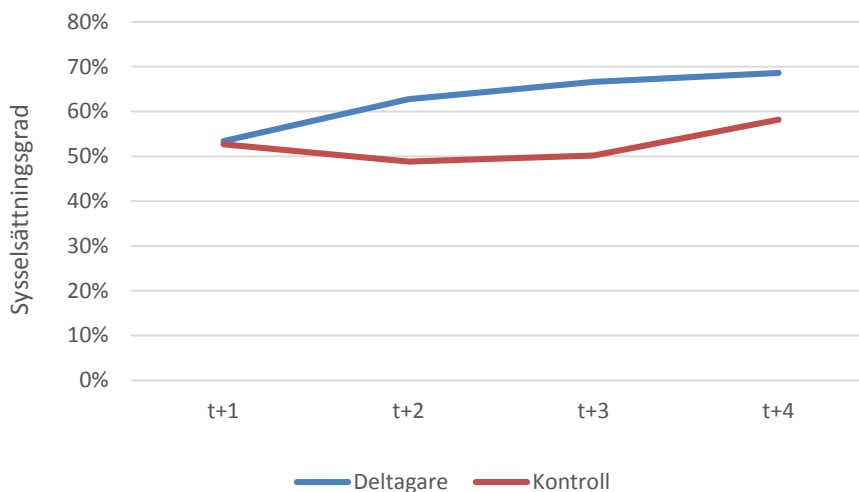

Figur 18. Utveckling för deltagare i svenska för programmerare (Sfx-IT) jämfört med kontrollgrupp

Källa: SCB

Not: Tidsserien baserat på ett relativt lågt antal observationer vilket innebär att generella slutsatser bör göras med försiktighet.

I jämförelse med en kontrollgrupp med liknande individer uppnår deltagare i svenska för medicinsk personal (SFA-medicin) ungefär samma sysselsättningsgrad ett år efter avslut – cirka 53 procent (figur 19). Följande år utvecklas dock deltagargruppen mer positivt än kontrollgruppen. Fyra år efter avslut är sysselsättningsgraden ungefär 10 procentenheter högre i deltagargruppen jämfört med kontrollgruppen.

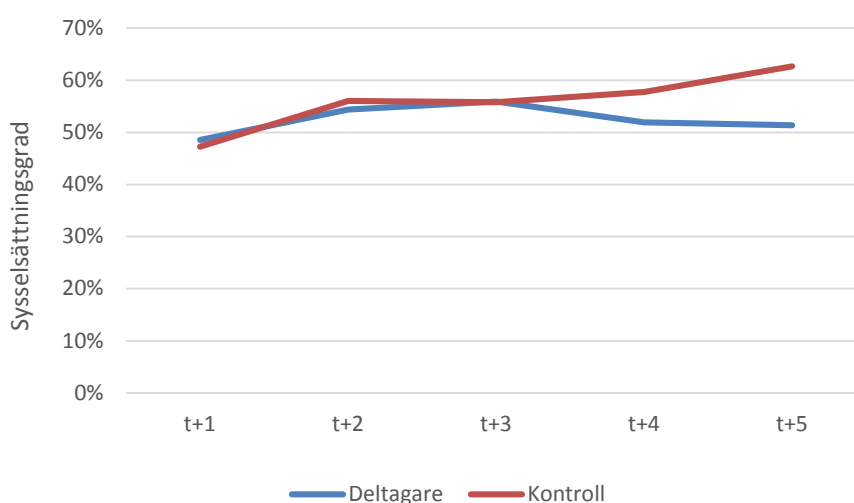
Figur 19. Utveckling för deltagare i svenska för medicinsk personal (SFA-medicin) jämfört med kontrollgrupp

Källa: SCB

Ungefär hälften av deltagarna i svenska för ekonomer, jurister och vissa samhällsvetare (SFEJ) är förvärvsarbetande ett år efter utbildningens avslut, se Figur 20 nedan. Kontrollgruppen uppvisar i stort sett exakt samma sysselsättningsgrad. Utvecklingen för deltagar- och kontrollgrupp sker

parallellt fram till tre år efter utbildningens avslut. Därefter utvecklas deltagargruppen något sämre än kontrollgruppen. Fem år efter utbildningens avslut är sysselsättningsgraden ungefär tio procentenheter lägre i deltagargruppen jämfört med deltagargruppen.

En möjlig förklaring till den, åtminstone inledningsvis, likartade utvecklingen för deltagar- och kontrollgrupp är att SFEJ är en relativt bred utbildning, som till skillnad från exempelvis mer yrkesinriktade utbildningar såsom SFB och SFL i relativt stor utsträckning påminner om en vanlig Sfi-utbildning.¹⁹

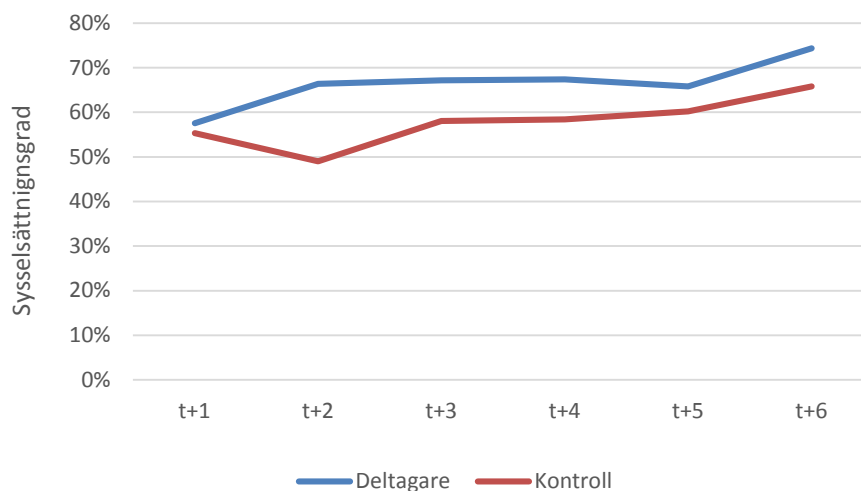

Figur 20. Utveckling för deltagare i svenska för ekonomer, jurister & vissa samhällsvetare (SFEJ) jämfört med kontrollgrupp

Källa: SCB

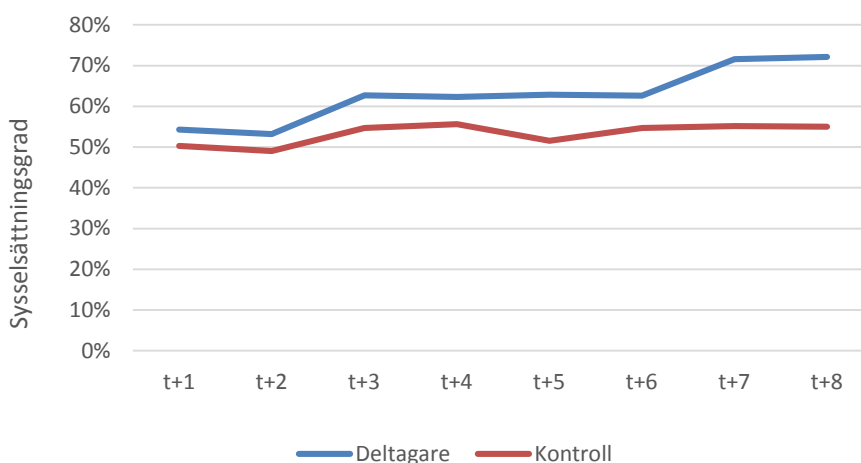
I Figur 21 nedan beskrivs utvecklingen för deltagare i svenska för ingenjörer (SFINX) upp till sex år efter avslutad utbildning jämfört med en kontrollgrupp. Ett år efter avslut uppgår sysselsättningsgraden till 58 och 55 procent för deltagar- respektive kontrollgrupp. Därefter utvecklas deltagargruppen mer positivt och ligger konstant på en högre nivå jämfört med kontrollgruppen under hela den studerade perioden. Sex år efter avslutad utbildning uppgår sysselsättningsgraden till 74 procent för deltagargruppen och 66 procent för kontrollgruppen – en skillnad på 8 procentenheter.

¹⁹ Som nämnts ovan ökar sysselsättningsgraden i genomsnitt långsammare för kvinnor än för män. Inom SFEJ utbildas en relativt stor andel kvinnor, men då kontrollgruppen består av individer med samma kön som deltagarindividerna vill vi förtydliga att skillnaden i sysselsättningsgrad i Figur 20 beror på andra faktorer än skillnader i mäns och kvinnors etableringstakt på arbetsmarknaden.

Figur 21. Utveckling för deltagare i svenska för ingenjörer (SFINX) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

Figur 22 nedan beskriver utvecklingen för deltagare i svenska för pedagoger (SFP) upp till åtta år efter avslutad utbildning. Ungefär hälften av individerna i både deltagar- och kontrollgrupp är förvärvsarbetande ett år efter avslutad utbildning. Deltagargruppen utvecklas dock mer positivt över tid och efter åtta år uppgår skillnaden till 17 procentenheter. Deltagargruppen utvecklas tydligt positivt medan kontrollgruppen ökar sin förvärvsgrad marginellt under perioden.

Figur 22. Utveckling för deltagare i svenska för svenska för pedagoger (SFP) jämfört med kontrollgrupp
Källa: SCB

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att deltagare i Sfx-utbildningar utvecklas mer positivt än jämförbara kontrollgrupper som avslutat en Sfi-utbildning. Ett undantag är deltagare i den breda SFEJ-inriktningen, vilket som nämnts ovan kan bero på att denna utbildning ger breda kunskaper och i

relativt stor utsträckning liknar just Sfi. Inom vissa utbildningar är skillnaden mot kontrollgruppen betydande, såsom SFB och SFH. Noterbart är även att sysselsättningsgraden ökar för deltagare i samtliga utbildningar – ingen deltagargrupp uppvisar en negativ trend över tid.

Deltagare arbetar sällan i yrken med direkt koppling till utbildningen

Sfx innefattar utbildningar riktade mot individer med specifika yrkesgrupper. Ett syfte med utbildningarna är att deltagare får de kunskaper och förutsättningar som krävs för att utföra ett specifikt yrke så väl som möjligt. Detta bör även ses utifrån ett matchningsperspektiv – om en individ har förvärvat yrkeskunskaper som är användbara på den svenska arbetsmarknaden är det av vikt att dessa kunskaper tas tillvara på bästa möjliga vis.

I Figur 23 beskrivs andelen yrkesverksamma individer två år efter avslut som arbetar inom yrken som direkt kan kopplas till utbildningarna. Således består det totala urvalet endast av yrkesverksamma individer och inte av exempelvis studerande eller arbetslösa.²⁰ Yrkena har definierats utifrån SSYK-indelningar där yrkeskoder med direkt koppling till respektive utbildning definierats.²¹ Viktigt att understryka är att vi utgått från en relativt snäv indelning av yrkeskategorier när vi matchat en utbildning mot en specifik yrkeskod. Det finns inte alltid givna SSYK-indelningar som kan kopplas till respektive utbildning. Ett exempel är att individer som läser akademiska Sfx-inriktningar ges en mycket bred kunskapsbas som kan vara relevanta inom många olika yrkesområden.

I figuren framgår dock att en relativt liten andel av Sfx-deltagare arbetar inom yrkeskategorier med direkt koppling till utbildningen två år efter avslut. Särskilt låg andel återfinns bland flera av de akademiska Sfx-utbildningarna. För vissa elever inom dessa utbildningar återstår dock år av kompletterande studier för att få ut en examen eller legitimation. I genomförda fokusgrupper har ett flertal elever framfört att det är svårt att klara sig på csn-medel för att försörja familjen. Det är därför tänkbart att gruppen förvärvsarbetande innehåller tidigare Sfx-elever som studerar vid sidan av sitt arbete, och som tagit ett arbete utanför sitt egentliga yrkesområde för att kunna försörja sig under studierna.

Störst andel individer som arbetar inom relevanta yrken återfinns inom SFA-medicin. Drygt en tredjedel av individer som läst denna yrkesinriktning arbetar inom yrken med koppling till vård och omsorg. Statistiken visar dock inte vilken position som individerna har. Det är därför inte möjligt att veta hur stor andel av dessa individer som har ett arbete i linje med deras utbildning som exempelvis läkare och sjuksköterska.

---

²⁰ Notera dock att det förstås är möjligt för dessa yrkesverksamma individer att bedriva ytterligare studier vid sidan av sitt yrke, såsom exempelvis kvällskurser med relevans för individens utbildningsbakgrund.

²¹ Exempelvis framgår i figuren huruvida individer som avslutat SFB är yrkesverksamma inom SSYK 8331 ("Buss- och spårvagnsförare"). Se Bilaga 2 för utförlig beskrivning av yrkeskoder kopplade till respektive utbildning.

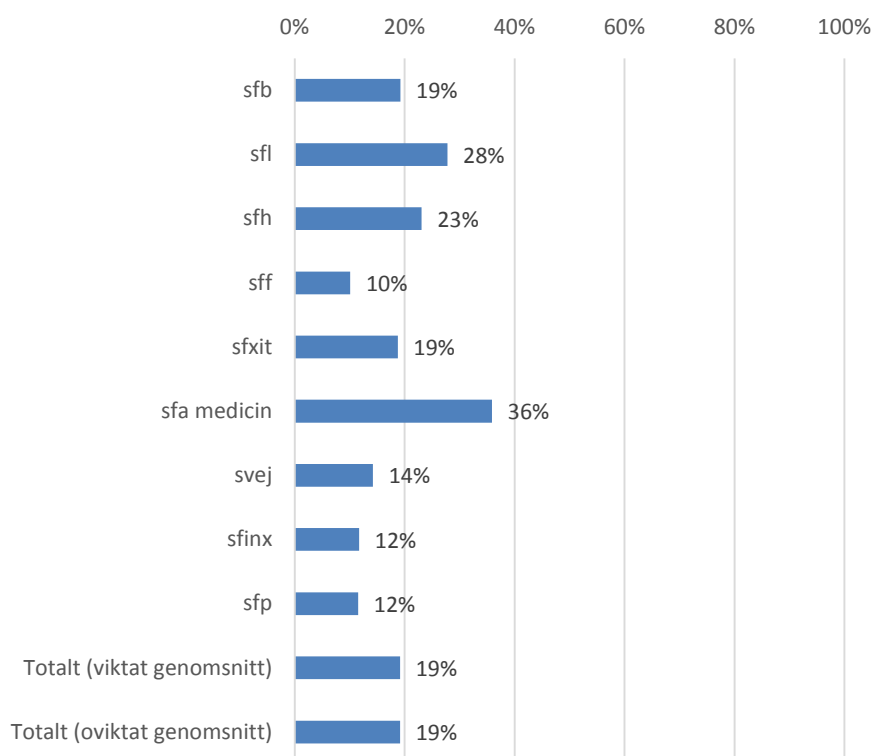
Även inom de två yrkesförarutbildningarna, SFL och SFB, är andelen individer inom relevanta yrken något högre än för andra utbildningar. Två år efter avslut arbetar ungefär en femtedel av individer som avslutat SFB som bussförare. Vanligt förekommande yrken bland individer som deltagit i denna utbildning är annars vårdbiträde och lokalvårdare. Ungefär en fjärdedel av individer som avslutat SFL arbetar som lastbilsförare två år efter avslutad utbildning. Inom denna yrkeskategori finns inga tydliga mönster kring yrkeskategorier efter avslut, men noterbart är att totalt sex individer arbetade som bussförare två år efter utbildningens avslut.

För individer som läst någon av de mer allmänna utbildningarna, såsom SFEJ och SFINX, är andelen yrkesverksamma inom relevanta yrken relativt låg. Dock bör noteras att dessa individer kan ha nytta av sina förvärvade kunskaper även om man inte arbetar inom ett yrke med direkt koppling till sin utbildning. Ett exempel är ingenjörsutbildningar som tillför en individ mycket breda kunskaper som kan användas i många olika typer av arbeten – inte enbart just ingenjörsyrken.

Var tionde individ som läst SFF är två år efter avslut aktiv som egen företagare i enskild firma eller handelsbolag, alternativt anställd i eget aktiebolag.

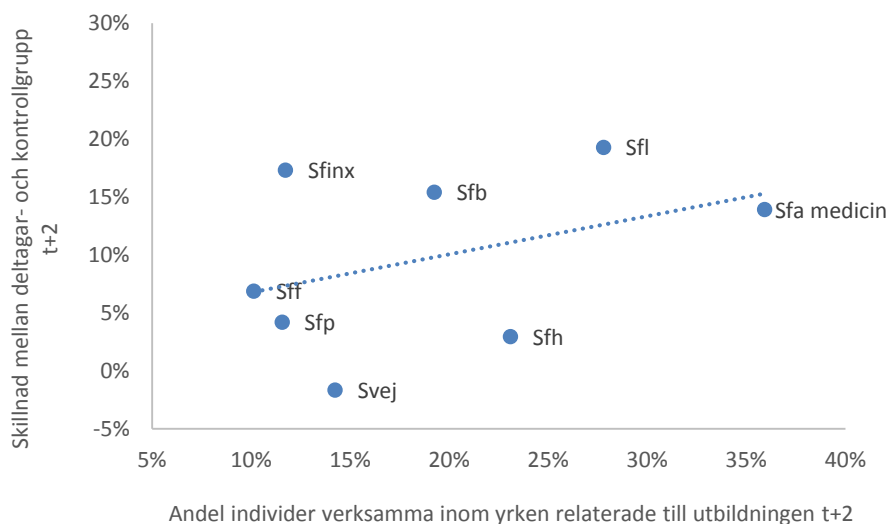
Sammanfattningsvis kan vi konstatera att individer som läst Sfx uppvisar relativt höga förvärvsgrader, men att de i relativt låg utsträckning arbetar inom yrken med direkt koppling till utbildningarna de läst.

Som nämnts ovan bör dock beaktas att dataunderlaget endast omfattar individer som läst en Sfx-utbildning fram till år 2014, vilket innebär att nuvarande utformning av utbildningarna kan påverka utfallet för individerna på ett annorlunda vis. Exempelvis är deltagare på SFB efter utbildningens slut numera garanterade arbete på Nobina vilket sannolikt innebär att fler elever som fullföljt en SFB-utbildning idag arbetar inom just detta yrke.

Figur 23. Andel verksamma inom yrkesområden kopplade till Sfx-utbildningar två år efter avslut
Källa: SCB

Även om en relativt liten andel av deltagarna arbetar inom sitt yrkesområde, finns en korrelation mellan andelen individer som arbetar inom yrken med relevans för utbildningen och sysselsättningsgrad jämfört med respektive kontrollgrupp. I Figur 24 beskrivs skillnaden i (i) sysselsättningsgrad mellan deltagar- och kontrollgrupp och (ii) andelen individer som är verksamma inom yrken med koppling till respektive utbildning två år efter utbildningens avslut. Även om antalet observationer (Sfx-utbildningar) är relativt lågt, vilket innebär att generella slutsatser bör göras med försiktighet, ser vi ett mönster där en större andel individer som arbetar inom yrken med direkt koppling till utbildningen samvarierar med en större positiv skillnad i sysselsättningsgrad mellan deltagar- och kontrollgrupp. Ju bättre matchning mot yrken med direkt koppling till respektive utbildning desto bättre utfall på arbetsmarknaden. En tolkning av detta mönster är att de Sfx-utbildningar som lyckats föra in en större andel individer i relevanta yrken även uppnår en större positiv effekt i termer av sysselsättning för deltagarna. Notera dock att individer som läst svenska för ingenjörer (SFINX) har en hög sysselsättning jämfört med kontrollgruppen trots att andelen yrkesverksamma inom ingenjörsyrken är relativt lågt. Detta är ett tecken på att dessa individer sedan tidigare har och även tillförskaffar sig kunskaper som kan vara av värde även inom andra yrkeskategorier.

Figur 24. Korrelation mellan sysselsättningsgrad och andel individer inom relevanta yrken

Källa: SCB

Not: På grund av lågt antal observationer innefattar figuren ej Sfx-IT

Andra värden med Sfx

Värderingen av Sfx-utbildningarnas resultat har fokuserat på övergångar i arbete och studier, eftersom det är detta som verksamheten primärt syftar till. Under arbetet har dock även ett antal andra värden med Sfx framkommit, vilka beskrivs i detta avsnitt. Beskrivningen bygger på genomförda intervjuer med elever, lärare och anordnare. Eftersom endast ett mindre urval intervjuats, ger beskrivningen i första hand en indikation på vilka värden Sfx kan leda till. Tidigare genomförda studier av Sfx har även studerats i syfte att undersöka om de värden som framkommit i denna utvärdering även har lyfts i tidigare uppföljningar och utvärderingar av Sfx.

Yrkesrelevanta svenskkunskaper

Samtliga Sfx-utbildningar erbjuder yrkesinfärgad svenskundervisning som utformats med tanken att ge eleverna de svenskkunskaper som krävs för att kunna utöva yrket i Sverige. Hur väl denna potential tillvaratas i praktiken speglas delvis i hur stor andel som nu faktiskt arbetar inom sitt yrke. Utvärderingen tyder dock på att även de deltagare som inte fått arbete inom sitt yrke har förvärvat yrkesrelevanta svenskkunskaper som kan bidra till ökade möjligheter till arbete på sikt.

Det som är bra med den här utbildningen är att man faktiskt får den kunskap och utveckling av språket som man behöver för att ta sig vidare. På en gymnasiekurs eller Sfi kan man få ett betyg, men det är vi egentligen inte intresserade av. Vi måste kunna språket för att utöva våra yrken.

– Elev, SFA-medicin

Samtliga akademiska Sfx-utbildningar erbjuder även möjlighet för eleverna att studera svenska upp till sva 3. Detta innebär en möjlighet för de elever som är i behov av att komplettera sin utbildning att bli behörig till högskola eller universitet.

Snabbare inläringstakt

Flera deltagare lyfter i intervjuer att svenskinläringen generellt går snabbare i Sfx än i Sfi. Inte bara för att studietakten ofta är snabbare utan även för att yrkesinfärgningen i språkundervisningen gör undervisningen mer intressant och motiverande. En annan styrka som lyfts fram och som främjar inläringstakten handlar om att elevgruppen upplevs som mer språkligt heterogen, vilket gör att eleverna oftare ”tvingas” kommunicera på svenska. Möjligheten att snabbare lära sig svenska (än i Sfi) är ett värde som elever i tidigare studier av Sfx också lyft.²²

Om man jämför med Sfi så tar det åtta månader på Sfi att lära sig samma som man gör på fyra månader här. Här får man hela tiden prata om något man tycker om jämfört med Sfi där man bara sitter och lyssnar.

– Elev A, SFL

På Sfi kan man bara komma och lyssna. Här försöker man verkligen att prata svenska. På Sfi blir det mer att man pratar sitt eget språk med klasskamraterna, det gör vi inte så mycket här.

– Elev B, SFL

Stärkt yrkesidentitet

Vad gäller stärkt yrkesidentitet visar såväl genomförd datainsamling i form av gruppintervjuer med deltagare och intervjuer med lärare, samt tidigare studier av Sfx-utbildningarna²³, att utbildningarnas innehåll och form stärker yrkesidentiteten hos deltagarna. Det tar sig uttryck i att deltagarna beskriver en stärkt självkänsla samt en tillfredsställelse i att i sina egna och andras ögon ses som en professionell utövare av sitt yrke och som en kapabel person.

Man får mycket hjälp från varandra och från yrkeslärarna. Här samlas bara vi som har medicinsk bakgrund och samma utbildningsnivå. Det ger mycket mer än blandade grupper.

– Elev, SFA-medicin

Förutom gruppens sammansättning framhålls även yrkesinslagen i undervisningen och i vissa fall vistelsemiljön bidra till yrkesidentiteten. Både

---

²² Höghjelm och Gougoulakis, 2009; Collmar och Fredricsson, 2009.

denna och tidigare utvärderingar²⁴ visar att deltagarna uppskattar och uppger att de mår bra av att få vistas i sin yrkesmiljö under Sfx-studietiden.

Sfx uppges även bidra till ett nätverk av kollegor, både i form av kursdeltagare och personer som arbetar inom yrket i Sverige, och ibland även potentiella arbetsgivare. Att Sfx-studenter utvecklar ett socialt nätverk inom sin yrkeskategori har även framkommit i tidigare utvärderingar av olika Sfx-utbildningar.²⁵ Detta är en möjlighet som vanlig Sfi inte ger.

En miljö som främjar motivation och egenmakt

I både denna och tidigare utvärderingar av Sfx har värden med Sfx för eleverna framkommit som handlar om motivation, egenmakt och hälsa i vid mening. Utvärderingen från 2008 som genomfördes av Stockholms universitet visade exempelvis att elever med samma yrkesbakgrund förstärkte studiemotivation, självkänsla och bidrog till hög studietakt samt att yrkesidentiteten var en utgångspunkt för hur undervisningen organiserades.²⁶

Att Sfx samlar motiverade deltagare (alla deltagare har valt att läsa den mer krävande Sfx istället för Sfi) som har liknande yrkesbakgrund och mål, förstärker i sin tur motivationen ytterligare att lära sig svenska, fullfölja utbildningen och komma ut i arbete. Både bland deltagare och lärare beskrivs ofta Sfi som ett sammanhang med större klasser och en stor spridning bland deltagarna vad gäller studiebakgrund, motivation och mål.

Atmosfären och miljön är viktig. Att man [människorna] vill gå till skolan. Titta här, hon är förkyld och hon kom [till skolan idag ändå]!

– Elev, SFH

Det känns som att det är bättre metod här än på Sfi. På Sfi var det bara plugga och papper, papper. Man blir mer motiverad här. Så fort man är klar kan man få ett jobb.

– Elev, SFL

Vidare nämner flera deltagare på olika sätt hur Sfx-utbildningarna i jämförelse med Sfi har bidragit till att de känner mindre oro över sin framtid och att de är betydligt mer tillfreds med sin allmänna situation än under den tid de läste Sfi. En deltagare i SFA-medicin beskriver exempelvis att hen började läsa vanlig Sfi men blev både frustrerad och mådde dåligt över situationen då studietakten var för låg och hen kände en oro över att tappa sina yrkeskunskaper. Även andra deltagare beskriver på olika sätt att den oro och stress de känt när de kommit till Sverige har minskat, till följd av att de genom Sfx upplever att de befinner sig i ett relevant socialt och professionellt sammanhang samt att vägen till att arbeta inom sitt yrkesområde är tydligare och kan nås snabbare. Dessa resultat ligger i linje med

²⁴ Se bl.a. Höghielm och Gougoulakis, 2009.

²⁵ Se Ramböll Management Consulting, 2011; Höghielm och Gougoulakis, 2009.

²⁶ Höghielm och Gougoulakis, 2009.

forskning inom folkhälsoområdet som betonar sambandet mellan hälsa och individens miljö. Studier har visat att effekten som stress, oro och traumatiska händelser har på den psykiska hälsan i stor utsträckning är beroende av faktorer i omgivningen.²⁷ Genom att stödjande miljö kan individens resiliens och egenmakt öka, det vill säga individens egen förmåga att använda egna och externa resurser för att hantera olika erfarenheter. En viktig faktor som enligt forskningen påverkar resiliensen är relationer och sociala sammanhang. En annan central påverkansfaktor enligt forskningen är individens självförtroende och känsla av att etableringsprocessen är meningsfull och möjlig att påverka.²⁸

Värde i relation till Korta vägen och Snabbspår

När Sfx initierades fanns begränsat med insatser med syftet att tillvarata nyanländas kompetens. Idag är utbudet betydligt större. Två insatser med liknande målgrupp som Sfx är Korta vägen och Snabbspår, som Arbetsförmedlingen erbjuder.

En övergripande slutsats från utvärderingen är att Sfx fyller en funktion i förhållande till Korta vägen och Snabbspår, även om de övergripande tycks överlappa. En skillnad mellan insatserna är att de tycks nå och därmed skapa värde för delvis olika målgrupper. För att kunna anvisas till Korta vägen och Snabbspår, krävs att individen först är inskriven på Arbetsförmedlingen som arbetslös.²⁹ En prioriterad målgrupp inom båda insatser är nyanlända inom etableringsuppdraget. Det saknas statistik över Sfx-elevernars grund för bosättning, vilket gör att det inte är möjligt att få en bild av hur stor andel av Sfx-eleverna som tillhör denna målgrupp. Utifrån genomförda fokusgrupper och intervjuer med lärare tycks dock denna grupp vara ganska liten. Fokusgrupperna tyder dessutom på att många Sfx-deltagare arbetat i ett annat yrke än det de har erfarenhet av innan de påbörjade utbildningen. Sfx ger således en möjlighet för personer som inte är arbetslösa samt övriga nyanlända invandrare att påskynda etablering i ”rätt” yrke.

En annan skillnad handlar om att Sfx-utbildningarnas svenskundervisning och yrkesutbildning, till skillnad från Arbetsförmedlingens insatser, följer krav och upplägg från befintligt utbildningssystem. Förutom att ge utbildningen legitimitet innebär utgångspunkten i ordinarie utbildningssystem även att Sfx-eleverna får behörighet till vidare studier. Denna behörighet ger deltagarna en starkare position vid konjunkturedgång genom större tillgång till omställning och kompetensutveckling via det befintliga utbildningssystemet. För att kunna få en svensk legitimation som läkare och lärare krävs dessutom betyg i sva 3, vilket Sfx-utbildningarna för läkare och pedagoger ger.

---

²⁷ Socialstyrelsen, 2015.

²⁸ Ibid.

²⁹ Stockholms universitet, 2017. *Du som är akademiker*. <http://www.su.se/samverkan/samh%C3%A4lle-%C3%A4ringsliv/korta-v%C3%A4gen/du-som-%C3%A4r-akademiker> (Hämtad 2017-06-28). Arbetsförmedlingen. *Snabbspår – en snabbare väg in på arbetsmarknaden*. <https://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda/Snabbspar.html> (Hämtad 2017-06-28).

Vid en övergripande jämförelse har Arbetsförmedlingens insatser mindre fokus på svenskundervisning och erbjuder i lägre utsträckning utbildningar som finns inom ramen för befintligt utbildningssystem. Snabbspåren och Korta vägen har dock andra styrkor. Korta vägen, som riktar sig till nyanlända akademiker, ger individen andra möjligheter som kan förkorta tiden till ett relevant arbete. Exempelvis ingår karriärvägledning och den enskilde får hjälp att hitta kvalificerade praktikplatser.

Snabbspåren för de olika yrkesinriktningarna ser olika ut men kan bestå av en kombination av Arbetsförmedlingens olika insatser, som till exempel utbildning i yrkessvenska, praktik, validering, kompletteringsutbildningar och yrkeskompetensbedömning. Vissa Snabbspår kan vara just en snabbare väg ut i arbete än motsvarande Sfx, på grund av exempelvis lägre språkkrav³⁰ och mindre tyngdpunkt på språket i själva utbildningen till förmån för mer arbetsmarknadsnära innehåll, beroende på individens behov och målsättning.

Det finns alltså skillnader mellan Sfx-utbildningarna, Korta vägen respektive Snabbspår vad gäller målgrupp, innehåll och vad utbildningarna rustar den enskilde med. Vad som skiljer dessa åt, och därmed vilka individer som har bäst nytta av vilken insats, upplevs dock inte som tydligt bland etableringshandläggare och studievägledare eller bland målgruppen själv. Det innebär att det sammantaget är svårt för den enskilda individen att göra informerade val, vilket i sin tur medför en risk för att Sfx-utbildningarnas kompletterande värde inte tillvaratas. Vi kommer återkomma till detta i efterföljande kapitel.

Sammanfattande slutsatser

Nyanlända invandrare möter många utmaningar i samband med etablering på den svenska arbetsmarknaden. Sfx-utbildningarna syftar till att ge nyanlända med kompetens inom ett yrkesområde yrkesrelevanta kunskaper i svenska och andra ämnen och därmed till att förkorta vägen till arbete inom det egna yrkesområdet.

Utvärderingen visar att 59 procent av Sfx-eleverna som fullföljde en utbildning 2014 förvärvsarbetade två år efter avslutad utbildning (viktat genomsnitt).³¹ Ytterligare sju procent av individerna befann sig i andra studier. Särskilt hög är sysselsättningsfrekvensen bland deltagare från de två yrkesförarutbildningarna, SFB samt SFL, där 85 respektive 90 procent av deltagarna förvärvsarbetade två år efter avslut. Lägst andel förvärvsarbetande återfinns bland deltagare inom utbildningsinriktningen SFP. Samtidigt är andelen studerande som störst bland individer som läst just denna inriktning – var tionde individ befinner sig i vidare studier två år efter utbildningens avslut.

---

³⁰ Exempelvis ställs inte krav på engelska 5 för Snabbspåret för lärare och förskollärare, men utgör ett krav för att bli antagen till SFP.

³¹ Det oviktade genomsnittet mellan utbildningarna uppgår till 67 procent.

Att utfallet efter utbildningens avslut skiljer sig mellan de olika utbildningsinriktningarna är att se som naturligt, då individer från de olika inriktningarna har olika förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden. Utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden, formella krav för att kunna ta vissa arbeten samt individernas intressen och förutsättningar skiljer sig. Jämfört med en kontrollgrupp bestående av liknande individer som avslutat en Sfi-utbildning, som kan antas ha ungefär samma förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden, utvecklas dock deltagare i sex av sju Sfx-utbildningar generellt sett mer positivt sett till sysselsättningsgrad. Detta pekar mot att Sfx-utbildningar, i linje med sin målsättning, underlättar för individer att etablera sig på arbetsmarknaden. Det enda undantaget är utbildningsinriktningen SFEJ där utvecklingen för deltagarna är något svagare än kontrollgruppen.

Relativt få deltagare arbetar dock i yrken med direkt koppling till utbildningen två år efter fullföljd utbildning. Resultaten kan tolkas på flera sätt. Det kan indikera en matchningsproblematik, där exempelvis bristfälliga nätverk medför att deltagarna inte kommer i kontakt med lediga jobb inom yrkesområdet. Det kan också tyda på att Sfx-utbildningarna inte ensamma räcker för att en nyanländ individ ska få ett arbete inom sitt område.

Värderingen av Sfx-utbildningarnas resultat har fokuserat på etablering på arbetsmarknaden och i viss mån fortsatta studier, då det är detta verksamheten i första hand syftar till. Genomförda fokusgrupper och dokumentstudier pekar dock även på andra värden med Sfx i jämförelse med Sfi. Dessa värden handlar om snabbare inlärningstakt till följd av högre tempo och intresse hos eleverna (vilket i sin tur följer av yrkesinfärgningen), stärkt yrkesidentitet, nätverk av branschkollegor och en miljö som främjar motivation och egenmakt. Den kvalitativa datainsamlingen visar därmed i samma riktning som den statistiska analysen. Att Sfx-deltagare har en högre sysselsättning än Sfi-elever, trots att andelen verksamma inom det egna yrkesområdet är relativt låg, tyder på att Sfx-utbildningen bidrar till värden som främjar individens etablering i arbets- och samhällsliv i stort och inte bara inom det egna yrket.

Sfi fyller också en funktion i förhållande till Korta vägen och Snabbspår, två insatser i Arbetsförmedlingens insatsutbud med liknande målgrupp som Sfx. En närmre undersökning visar att det finns skillnader vad gäller målgrupp, innehåll och vad utbildningarna rustar den enskilde med. Sfx tycks nå och därmed skapa värde för delvis andra målgrupper än vad Arbetsförmedlingens insatser gör. Sfx-utbildningarnas svenskundervisning och yrkesutbildning följer krav och upplägg från befintligt utbildningssystem, till skillnad från Arbetsförmedlingens insatser, vilket är bra för individer som behöver studera vidare för behörighet till sitt yrke eller grupper som behöver öka sina möjligheter till snabb omställning och kompetensutveckling vid eventuell konjunkturedgång.

Sfx-utbildningarnas relevans i en vidare kontext

Sfx-utbildningarna syftar till att tillvarata nyanländas kompetens inom bristyrken. Verksamheten kan därmed ses som ett verktyg för både sysselsättning och kompetensförsörjning. För de nyanlända innebär Sfx en möjlighet att använda tidigare erfarenhet för att snabbare komma ut i arbete. För regionen innebär Sfx en möjlighet att möta behovet av arbetskraft.

Utvärderingen visar att Sfx-utbildningarna skapar värde för de enskilda deltagarna. För att Sfx:s strategiska potential från ett regionalt kompetensförsörjnings- och sysselsättningsperspektiv ska kunna maximeras krävs dock att ett antal andra förutsättningar även är uppfyllda. Utvärderingen har identifierat följande fyra förutsättningar för att maximera Sfx:s värde:

- Sfx-utbildningarnas utformning och inriktning måste möta efterfrågan på arbetskraft i regionen såväl som behoven hos de nyanlända
- Verksamheten måste vara tillgänglig för individer som potentiellt sitter på den efterfrågade kompetensen
- Sfx-samarbetet måste bidra med ett värde i relation till kommunernas alternativ
- Sfx måste hänga samman med andra forum för regional samordning inom kompetensförsörjning och vuxenutbildning för att undvika att parallella strukturer byggs upp

I detta kapitel diskuteras i vilken utsträckning de fyra förutsättningarna kan anses uppfyllda idag samt vilken utvecklingspotential som finns.

Sfx-utbildningarnas utformning i relation till regionala behov

Arbetsmarknaden är i hög grad regional i Stockholms län. Vilka yrkesinriktningar som Sfx-utbildningarna sammantaget täcker har således betydelse för utbildningarnas möjligheter att bidra till såväl sysselsättning som kompetensförsörjning. På motsvarande sätt har antalet utbildningsplatser samt utbildningarnas geografiska placering i länet betydelse för hur tillgängliga utbildningarna är.

Utbildningarnas inriktning ligger i många avseenden i linje med efterfrågan på arbetskraft i regionen såväl som behoven hos de nyanlända som grupp. Idag finns Sfx-utbildningar inom nio olika yrkesområden. Utbildningarna bidrar genom sina inriktningar i första hand till ett större utbud av högutbildad och gymnasialt yrkesutbildad arbetskraft, vilket Stockholmsregionen enligt prognoser också primärt förväntas ha brist på.³² Enligt

---

³² Länsstyrelsen i Stockholms län, 2016.

intervjuer med anordnare är söktrycket på utbildningarna överlag större än antalet platser, vilket tyder på att Sfx-inriktningarna ligger i linje med den kompetens som nyanlända har med sig.

Samtidigt visar utvärderingen att utbildningarnas utformning i hög grad styrts av de enskilda anordnarkommunernas drivkrafter. Som tidigare konstaterats har denna utgångspunkt initialt varit en av framgångsfaktorerna bakom Sfx-utbildningarnas framväxt och sedermera övergång från projekt till permanent verksamhet. Samtidigt har utgångspunkten i varje enskild kommuns drivkrafter medfört att utbildningarnas potential att möta de regionala behoven inte tillvaratas fullt ut. Utbildningarnas geografiska placering är exempelvis inte optimal utifrån målet att göra utbildningarna tillgängliga för elever i hela länet. Eftersom ett flertal Sfx-utbildningar är belägna söder om Stockholm är restiderna till exempelvis SFA-medicin i Södertälje, SFF i Botkyrka samt SFH i Haninge långa för en elev som bor i länets norra delar. SFINX finns på två platser, men dessa platser ligger relativt nära varandra vilket medför att de två anordnarorterna bara har viss betydelse för den sammantagna tillgängligheten i länet. En jämnare geografisk fördelning av Sfx-utbildningar över hela länet med kortare resvägar skulle öka tillgängligheten för nyanlända i allmänhet och nyanlända föräldrar i synnerhet.

Utbildningarnas dimensionering tycks i första hand bestämmas av praktiska förutsättningar hos de enskilda anordnarna, såsom lokalernas storlek och tillgången till bra lärare. Detta trots att det i vissa fall finns en efterfrågan på fler utbildningsplatser från arbetsgivare. Också elevunderlagets förväntade storlek påverkar dimensioneringen. Några anordnare säger att det är svårt att göra prognoser kring inflödet av elever eftersom de saknar kunskap om hur inflödet till andra insatser ser ut samt vilken kompetens nyanlända som kommer till länet har på aggregerad nivå.

Vad gäller Sfx-utbildningarnas inriktning, bedöms ansökningar om nya utbildningar av Storsthlm som kan avslå ansökan om den inte fokuserar på ett bristyrke. Att nya utbildningar startas upp inom områden som skulle skapa stort värde från ett regionalt perspektiv bygger dock på att en enskild kommun ser behovet och väljer att driva frågan.

Vuxenutbildningen är en kommunal fråga, och att de enskilda kommunernas drivkrafter har styrt Sfx-utbildningarnas inriktning och omfattning kan därför ses som naturligt. Samtidigt innebär detta att utbildningarnas potential att stödja sysselsättning och kompetensförsörjning på en aggregerad nivå inte tillvaratas fullt ut. För att säkra att utbildningarna sammantaget svarar mot regionens samlade behov skulle den regionala nivån behöva inta en tydligare mobiliserande roll i dialogen med kommunerna. Vi kommer återkomma till denna fråga i rapportens avslutande kapitel.

Sfx-utbildningarnas tillgänglighet

För att kunna antas till en Sfx-utbildning måste eleven ansöka om att få gå Sfx i sin hemkommun, vilket i sin tur förutsätter kunskap om att utbildningen finns. Utvärderingen pekar på att information om Sfx inte når alla de individer som potentiellt skulle ha nytta av utbildningarna. I första hand handlar detta om begränsningar i systemet för studie- och yrkesvägledning i stort, som är den vanligaste informationskanalen för Sfx (se Figur 8).

Många kommuner erbjuder dock vägledning först i samband med att individen själv tagit kontakt med kommunen för att ansöka om Sfi eller vuxenutbildning. Proaktiva kanaler för att nå dem som inte själva kontaktar kommunen är utifrån genomförda intervjuer ovanliga. Denna bild bekräftas av AKKA-utredningen från 2012, som visar att få kommuner bedriver uppsökande verksamhet eller informerar om Sfi och vuxenutbildning genom bredare kanaler, såsom lokalpress eller utskick till nyinflyttade. I utredningen konstateras att bristen på uppsökande informationsinsatser innebär att i synnerhet kvinnor, som ofta kommer som anhöriginvandrare, riskerar att gå miste om det stöd kommuner erbjuder.³³

Utvärderingen visar vidare att information om möjligheten till vägledning och därmed till Sfx varierar i systematik. I några kommuner besöker studie- och yrkesvägledare regelbundet Sfi-klasser för att informera om att de finns. I andra kommuner sker informationsspridningen mer passivt och ad hoc, exempelvis via skriftliga broschyrer och planscher. Det finns också variationer vad gäller vägledarnas benägenhet och upplevda möjligheter att vägleda mot olika Sfx-utbildningar. Flera vägledare berättar att de i huvudsak ger information om Sfx till individer som i sin ansökan till Sfi angivit att de har utbildning inom något av Sfx:s yrkesområden. För att kunna informera om de praktiska Sfx-utbildningarna krävs att vägledaren har kunskap om individens praktiska yrkeserfarenhet, vilket är mer tidskrävande och i regel kräver ett inbokat vägledningmöte. Som tidigare redogjorts för, tycks den begränsade informationen om Sfx i några fall vara ett medvetet val för att begränsa ansökningarna till utbildningarna, vilket i sin tur hänger samman med det upplevda värdet av de olika Sfx-utbildningarna.

Nyanlända som ingår i etableringsuppdraget kan också få information om Sfx från sin etableringshandläggare på Arbetsförmedlingen. Kunskapen om Sfx inom Arbetsförmedlingen tycks i stor utsträckning vara personberoende. Eftersom Sfx är en regional insats finns ingen information om utbildningen i Arbetsförmedlingen system. En upplevt hög personalomsättning bland etableringshandläggare gör att behovet av löpande informationsinsatser är stort. Myndigheterna har också ett antal egna insatser med liknande målgrupp som konkurrerar med Sfx-utbildningarna. Utbudet av alternativa insatser påverkar sannolikt etableringshandläggares benägenhet att lägga in Sfx i etableringsplanen.

---

³³ SOU 2012:69.

Det saknas statistik över Sfx-elevernas grund för bosättning. Genomförda intervjuer med anordnare respektive fokusgruppsintervjuer med elever tyder dock på att andelen elever som fått uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande är liten. Utvärderingen visar att flyktinggruppens tillgång till Sfx riskerar att begränsas ytterligare i framtiden. Detta på grund av införandet av tillfälliga uppehållstillstånd bland flyktingar som skapar incitament att sträva efter ett jobb snabbt, då individen annars riskerar att utvisas efter 13 månader. Ett annat potentiellt hinder handlar om att regelverket för nyanländas etablering ska harmoniseras med regelverket som gäller för övriga arbetsökande. Det är i dagsläget inte klart vad de nya bestämmelserna, som förväntas träda i kraft 1 januari 2018, innebär mer konkret. Utifrån intervjuer med Arbetsförmedlingen kan de dock komma att påverka myndighetens möjligheter att använda Sfx.

Normer och könsstereotypa föreställningar kan påverka tillgängligheten

Vid sidan av informationskanalernas räckvidd, är individernas kunskap om Sfx även beroende av att vägledning och information ges utifrån individens faktiska kunskaper och önskemål, och inte utifrån könsstereotypa antaganden om dessa. Forskning visar att normativa idéer om vad som är manligt och kvinnligt, exempelvis hur en utövare av ett yrke ser ut samt hur yrket beskrivs, påverkar vägledning och information om yrken och utbildningsinriktningar. Handläggare inom både kommuner och Arbetsförmedlingen tenderar att anvisa kvinnor till insatser som leder vidare till kvinnodominerade yrken, medan män erbjuds insatser riktade mot mansdominerade yrken (så kallad könsmärkning).³⁴ Det finns också studier som visar att män ges mer tid än kvinnor i mötet med handläggare.

När vi började mäta vad vi lade vår tid på upptäckte vi att vi i regel gav männen mycket mer tid än kvinnorna, eftersom männen oftast skriker högst. Så nu som en konsekvens av det har vi gjort om vår arbetsfördelning, så att jag och en annan handläggare bara jobbar med kvinnor. På så sätt vet vi att kvinnorna får samma resurser som männen.

– Etableringshandläggare på Arbetsförmedlingen

I Skolverkets allmänna råd för studie- och yrkesvägledningen står att vägledningssamtalen ska ”planeras så att de utmanar elevens föreställningar om yrken och utbildningar utifrån kön samt utifrån social och kulturell bakgrund”. Det har inom ramen för utvärderingen inte varit möjligt att analysera studie- och yrkesvägledningen utifrån ett normkritiskt perspektiv. Samtliga intervjuade studie- och yrkesvägledare uppger dock att det inte finns några interna riktlinjer eller utvecklingsinsatser för att säkra en vägledning på lika villkor inom deras kommuner, och ingen har heller genomgått någon kompetensutveckling inom området. Studie- och

---

³⁴ SOU 2012:69.

yrkesvägledarnas medvetenhet och kunskap om i vilken grad vägledningen är likvärdig förefaller i hög grad vara personberoende och varierar från vägledare till vägledare. Bristen på internt stöd och kompetensutveckling innebär en risk för att vägledningen, i linje med vad tidigare studier inom området visat, påverkas av normer och föreställningar om kön som i sin tur påverkar vägledningen mot olika Sfx-utbildningar.

Sfx-samarbetets upplevda värde bland kommunerna

En förutsättning för Sfx-verksamhetens långsiktiga hållbarhet är att kommunerna upplever att samarbetet bidrar med ett värde. Utvärderingen visar att det finns ett stort stöd för samverkan som ett sätt att möjliggöra en mer individanpassad och yrkesinriktad svenskundervisning. Samtidigt pekar utvärderingen på ett behov av att förtydliga i synnerhet de praktiska Sfx-utbildningarnas mervärde i relation till andra insatser och samverkansplattformar.

Interkommunal samverkan ses som en förutsättning för yrkesinriktad svenska

Utvärderingen visar att det finns en stark tro på den grundläggande idén om Sfx bland deltagande kommuner. Både anordnare och hemkommuner uttrycker ett stort stöd för idén att ta tillvara på nyanländas befintliga kompetens, samt vikten av samverkan för att möjliggöra detta. Flera intervjuade framhåller att det inte är möjligt för varje enskild kommun att erbjuda samma bredd av specialinriktningar med bibehållen god kvalitet.

Det är en lyckad satsning i mina ögon eftersom det är svårt för varje kommun att ha olika specialinriktningar. Samarbete behövs med hjälp av KSL!

– Ansvarig för beviljande av Sfx-ansökningar

Flera kommuner nämner i intervjuer att de deltar i diskussioner om interkommunal samverkan kring andra delar av vuxenutbildningen. Individanpassning ses som en nyckelfråga för att kunna erbjuda ett effektivt stöd i relation till i synnerhet nyanlända, vilket i sin tur kräver samverkan kring elevunderlag och resurser för att möjliggöra tillräckligt stora volymer.

Behov av att förtydliga de praktiska utbildningarnas mervärde i relation till andra insatser

Sfx-utbildningarnas långsiktiga hållbarhet är inte endast beroende av kommunernas inställning till samarbetets grundläggande idé, utan också av det upplevda mervärdet i relation till andra tillgängliga insatser. En slutsats från utvärderingen är att det finns ett stort behov av att tydliggöra detta mervärde vad gäller i första hand de praktiska utbildningarna.

En vanlig synpunkt handlar om att Sfx-konceptet är otydligt och det praktiska utbudet av utbildningar alltför spretigt, vilket gör det svårt att värdera utbildningarnas förtjänster. Redan idag finns kommuner som inte

beviljar ansökningar till vissa Sfx-utbildningar med hänvisning till att individens behov kan mötas på andra sätt.

Sfx är dyra utbildningar och när utbildningarna är av olika karaktär och kvalitet med otydlighet så kan ett annat alternativ vara att läsa Sfi och sen komplettera med yrkeskurser. Idag finns ju Sfx på alla möjliga nivåer. Det blir rörigt. Vi söker ju idag också statsbidrag för yrkeskurser/lärlingsutbildning med Sfi. Dessa utbildningar är ju lite samma som Sfx inom vissa områden, och som vi då använder i stället.

– Ansvarig för att bevilja Sfx-ansökningar

I överenskommelsen anges att Sfx är ”svenskundervisning med yrkesinriktning”, och det är också så Sfx övergripande marknadsförs på hemsida och i informationsmaterial. I praktiken rymmer dock begreppet även praktiska utbildningar som till hälften eller mer består av annat än språkundervisning, såsom yrkesutbildning. Under datainsamlingen har flera kommuner lyft glappet mellan det faktiska utbudet och skrivningarna i överenskommelsen som ett problem som försvagar samverkans legitimitet. Dessa skillnader har dock inte uppkommit de senaste åren, utan fanns redan när överenskommelsen skrevs. Utvärderingen tyder på att skillnaderna mellan överenskommelsen och de praktiskt inriktade Sfx-utbildningarna tidigare setts som mindre problematisk, då utbudet av alternativa insatser varit mer begränsat. Idag finns dock ett flertal nationella, regionala och lokala initiativ som syftar till att utlandsfödda så snart som möjligt ska börja arbeta inom sitt yrkesområde.

Ett antal alternativa plattformar för interkommunal samverkan kring vuxenutbildningen har även börjat byggas upp. Kommunernas stöd för Sfx bygger på en avvägning mellan upplevda kostnader och vinster med samverkan, vilken i sin tur beror på kommunernas handlingsalternativ. Satsningarna på yrkesvux och sammanslagningen av Sfi och vuxenutbildningen har i synnerhet breddat kommunernas tillgång till svenskundervisning i kombination med yrkesutbildning. När mervärdet med de praktiska Sfx-utbildningarna upplevs som mer begränsat, har också kritiken mot att dessa ingår i Sfx-samarbetet ökat.

Om jag ska vara krass så gav ju Sfx-samarbetet oss tillgång till en massa bra insatser som vi inte hade annars. Och då gjorde det inte så mycket att de praktiska utbildningarna egentligen inte borde ingå, utifrån vad vi kom överens om i överenskommelsen. Men nu har vi alternativ. Och då blir det plötsligt ett problem att vi enligt överenskommelsen ska skicka elever till de praktiska Sfx.

– Kommunal utvecklingsstrateg

Ett potentiellt mervärde med de praktiska Sfx-utbildningarna i relation till befintliga gymnasiala yrkeskurser är att utbildningarna tillvaratar tidigare erfarenhet. Att det finns krav på tidigare erfarenhet leder i sig inte ensamt till att individens tidigare erfarenhet tillvaratas. Det är även centralt att erfarenheten testas, samt att eventuell kompletterande yrkesutbildning anpassas till den tidigare erfarenheten. Hur detta säkerställs upplevs inte som tydligt inom alla Sfx-utbildningar. En intervjuad skolledare med ansvar för att bevilja ansökningar om Sfx uttrycker sig så här:

Hantverk kan jag känna lite skepticism över. En elev som ville läsa SFH var målare i sitt hemland. Men SFH innebär ju att han ska läsa nästan ett helt år, alla yrkeskurser inom måleri. Det är ju det han inte ska behöva göra, eftersom han har tidigare erfarenhet. Då säger man att en målare i Syrien kan helt andra saker än vad en målare behöver kunna i Sverige. Men då är det ju inte en Sfx. Jag kan ju lika gärna skicka honom på en måleri-yrkesutbildning direkt. Vad är mervärdet med Sfx där frågar jag mig?

– Skolledare med ansvar för att bevilja ansökningar om Sfx

De praktiska utbildningarna utgör en mindre del av Sfx-verksamheten sett till antalet deltagare (kapitel 2). Utvärderingen tyder på att kommunerna ser de akademiska Sfx-utbildningarna som mer oproblematiske. Dels då det upplevda mervärdet är högre till följd av att det kommunala utbudet av liknande insatser för akademiker är mer begränsat. Dels då de akademiska Sfx-utbildningarna i högre grad upplevs ligga i linje med Sfx-konceptets kärna. Genomförd datainsamling pekar samtidigt på att ifrågasättandet av de praktiska utbildningarnas upplevda mervärde och relation till skrivningarna i överenskommelsen har en negativ inverkan på legitimiteten hos hela Sfx-konceptet. Överenskommelsen om samverkan gäller Sfx-utbildningarna som helhet, och det är centralt att kommunerna upplever att alla utbildningar har stöd i överenskommelsen. Variationen i utbildningarnas upplägg, innehåll och kvalifikationskrav gör det också svårare att marknadsföra Sfx-utbildningarna som ett koncept, samt att vara tydlig med både de praktiska och de akademiska utbildningarnas mervärde i relation till andra insatser. Den upplevda problematiken kring de praktiska utbildningarna riskerar därmed att inverka negativt på kommunernas stöd för Sfx-samarbetet som helhet, och därmed också de akademiska utbildningarna.

Koppling mellan Sfx och annat regionalt utvecklingsarbete

Sfx-utbildningarna bygger på interkommunal samverkan, där språkundervisning yrkesinfärgas och i vissa fall kombineras med kurser från vuxenutbildning på gymnasial nivå. De senaste åren har ett antal nationella reformer genomförts i syfte att stimulera detta upplägg inom vuxenutbildningen i stort. Ett sådant exempel är statsbidraget för yrkesutbildning inom yrkesvux, som kan sökas av kommuner som i samverkan

anordnar yrkesinriktad vuxenutbildning. Ett annat exempel är omorienteringen av Sfi, som 2016 upphörde att vara en egen skolform för att i stället bli en del av kommunal vuxenutbildning. Båda reformerna kan tolkas som en ambition att vidareutveckla vuxenutbildningen så att den i högre grad möter behov och förutsättningar hos nyanlända invandrare. Vuxenutbildningen har tidigare utgått från ungdomsskolans sekventiella synsätt, där studier bedrivs på en nivå eller skolform i taget.³⁵ Genom statsbidraget och sammanläggningen av skolformerna ökar möjligheten till parallella studier och därmed en förkortad sammanlagd studietid och en ökad genomströmning.

De nationella reformerna kan ses som en signal om att Sfx-utbildningarna ligger i linje med de politiska målsättningarna på nationell nivå. De utgör också ett potentiellt konkret, praktiskt exempel som fortsatt utvecklingsarbete kring yrkesvux och den nya skolformen skulle kunna bygga vidare på. Utvärderingen tyder på att det finns en delvis outnyttjad potential hos Sfx i detta avseende. Diskussioner om yrkesvux i relation till Sfx fokuserar enligt Strategirådets förståelse idag främst på hur kommunerna kan använda Sfx-utbildningarna för att ansöka om statsbidraget. En vidare fråga handlar dock om hur yrkesvux samt det utvecklingsarbete kring kombinationer av Sfi och gymnasial vuxenutbildning som pågår i flera kommuner kan samordnas med Sfx. Denna diskussion är inte minst viktig för att säkra Sfx:s långsiktiga relevans. Ett upplevt mervärde med Sfx har historiskt sett inte bara varit dess utbildningsinnehåll, utan också den modell för interkommunal samverkan som utbildningarna erbjuder i frågor som rör Sfi och vuxenutbildning. Som tidigare diskuterats, har flera kommuner börjat lyfta samverkan kring yrkesvux som ett alternativ till i synnerhet de praktiska Sfx-utbildningarna.

Utvärderingen visar vidare att det finns en outnyttjad potential vad gäller Sfx:s koppling till den regionala kompetensplattformen, som Länsstyrelsen i Stockholm fick i uppdrag att inrätta år 2010 till stöd för regionens arbete med kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Sfx ingår exempelvis inte i plattformens prognoser för länets kompetensförsörjning. Eftersom Sfx-utbildningarnas i första hand setts som en etableringsinsats har Länsstyrelsen främst representerats av en integrationsutvecklare i regionala dialoger om Sfx. Det innebär en brist utifrån målet att ta fram så heltäckande underlag som möjligt. Den svaga kopplingen innebär vidare att möjligheten att lyfta in Sfx i kompetensplattformens strategiska diskussioner kring kompetensförsörjning på regional nivå samt i dialogen med andra län respektive med regeringskansliet går förlorad.

---

³⁵ SOU 2013:20.

Sammanfattande slutsatser och rekommendationer

Detta kapitel är indelat i tre avsnitt. Det första avsnittet redogör för utvärderingens övergripande slutsatser medan det andra avsnittet redogör för våra slutsatser kring Sfx-utbildningarna ur ett jämställdhetsperspektiv. I det tredje avsnittet presenteras våra rekommendationer.

Övergripande slutsatser

Arbetslivet är navet i den svenska välfärdsmodellen. För individen ger arbete möjlighet till försörjning och makten att styra sitt eget liv. För samhället är hög sysselsättning en förutsättning för att upprätthålla generösa välfärds-system för dem som av olika skäl inte kan arbeta. En fungerande matchning på arbetsmarknaden är också centralt från ett kompetensförsörjningsperspektiv. Att tillvarata nyanlända invandrades kompetens och ge dem förutsättningar att etablera sig på arbetsmarknaden är således centralt från såväl ett individ- som samhällsperspektiv.

Utvärderingen visar att Sfx-utbildningarna, i linje med sin målsättning, underlättar nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Totalt 60 procent av samtliga studerade individer är förvärvsarbetande två år efter avslutad utbildning (viktat genomsnitt). Sju procent av individerna befinner sig i andra studier efter samma tidsperiod. Jämfört med en kontrollgrupp bestående av liknande individer som avslutat en Sfi-utbildning utvecklas deltagare i åtta av nio Sfx-utbildningar dessutom mer positivt sett till sysselsättningsgrad. Relativt få deltagare arbetar dock i yrken med direkt koppling till utbildningen två år efter fullföljd utbildning. Resultaten kan tolkas på flera sätt. Det kan indikera en matchningsproblematik, där exempelvis bristfälliga nätverk medför att deltagarna inte kommer i kontakt med lediga jobb inom yrkesområdet. Det kan också tyda på att Sfx-utbildningarna inte ensamma räcker för att en nyanländ individ ska få ett arbete inom sitt område.

Sfx-utbildningarna har idag funnits ett antal år, och utvärderingen pekar sammantaget på att Sfx-utbildningarna i många avseenden utgör en väl-fungerande verksamhet. Yrkesinriktningen gör svenskundervisningen mer relevant och bidrar till snabbare inlärningstakt. Utgångspunkten i det formella utbildningssystemet stärker Sfx-utbildningarnas legitimitet och möjligheter att ge en mer långsiktig grund för etablering. En annan styrka är den interkommunala samverkan som gör det möjligt för elever att ta del av svenskundervisning med en relevant yrkesinriktning. En enskild kommun har i regel varken tillräckligt med resurser eller elevunderlag för att erbjuda samma utbud av yrkesinriktad undervisning på egen hand. Det finns också

en bred sammanstämmighet kring värdet av interkommunal samverkan från detta perspektiv bland tillfrågade kommuner. Samtliga kommuner i länet skickar elever till utbildningarna, även om omfattningen skiljer sig åt.

Det regionala utvecklingsarbetet har historiskt haft ett primärt praktiskt fokus med siktet inställt på att skapa förutsättningar för en långsiktigt fungerande verksamhet. Införandet av en gemensam betalningsmodell samt inrättandet av en samordnartjänst är exempel på två viktiga milstolpar. Utvärderingen pekar på att den praktiska stödstrukturen för samverkan kring Sfx idag också övergripande fungerar bra, med undantag för systemet för uppföljning och dialog.

En övergripande slutsats från utvärderingen är att Sfx:s framtida utmaningar inte primärt handlar om bristande praktiska förutsättningar kring hur samverkan är uppbyggd eller finansierad. Snarare bör ett fortsatt utvecklingsarbete fokusera på strategiska diskussioner kring Sfx-utbildningarnas uppdrag och roll i systemet för kompetensförsörjning, etablering och vuxenutbildning i stort. När de första Sfx-utbildningarna startade fanns relativt få insatser för att tillvarata nyanländas kompetens och regional samverkan kring vuxenutbildning var ovanlig. Under det senaste året har flera förändringar inom området ägt rum som breddat utbudet av insatser och stärkt kommunernas samverkan, bland annat i anslutning till yrkesvux. En närliggande fråga handlar om Sfx-utbildningarnas samordning med andra, kompletterande insatser för de deltagare som behöver mer stöd för att kunna etablera sig inom sitt yrke. För att Sfx-utbildningarnas värde ska kunna tillvaratas fullt ut är det centralt att det finns en sammanhållen etableringskedja, där insatser vid behov kan följa på varandra på ett meningsfullt sätt.

Vuxenutbildning och kompetensförsörjning är i grunden ett kommunalt ansvar, och Sfx måste även fortsättningsvis utgå från kommunernas drivkrafter. Utvärderingen visar dock att det finns behov av att tydligare koppla Sfx till andra strukturer för regional och lokal samordning i syfte att öka möjligheten till helhetsgrepp samt undvika risken för ineffektiva, parallella strukturer. Det är även centralt att tydliggöra Sfx-utbildningarnas kärna och därmed mervärde i relation till alternativa insatser. Sfx-samarbetets legitimitet och upplevda mervärde riskerar annars att gå förlorad. För att maximera Sfx-utbildningarnas möjligheter att skapa värde på en samlad regional nivå är det vidare centralt att nya Sfx-utbildningar möter regionala behov vad gäller placering, inriktning och utformning. Ett annat utvecklingsområde handlar om individens möjligheter att navigera i systemet och göra informerade val om Sfx och andra insatser. Här spelar en fungerande studie- och yrkesvägledning en central roll.

Slutsatser kring Sfx-utbildningarna från ett jämställdhetsperspektiv

Ett viktigt perspektiv genom utvärderingen har varit att värdera Sfx-utbildningarna från ett jämställdhetsperspektiv. Utvärderingen visar att en central aspekt handlar om tillgängligheten, det vill säga om utbildningarna är tillgängliga och skapar värde för kvinnor och män på lika villkor.

Andelen kvinnor och män bland de elever som genomgått en Sfx-utbildning under de senaste åren är totalt sett jämn. Könsfördelningen varierar dock inom olika utbildningar. Fem av nio utbildningsinriktningar har en högre andel kvinnor än män. Fördelningen av kvinnor och män speglar delvis den könssegregerade arbetsmarknaden i stort. Kvinnor utgör exempelvis en majoritet både bland personer med pedagogisk utbildning i stort samt bland de elever som går SFP. Andelen kvinnor är dock i vissa fall högre i Sfx-utbildningar med fokus på traditionellt mansdominerade branscher, som ingenjörer. I detta avseende skiljer sig Sfx från exempelvis snabbspåren, där andelen män följer fördelningen på arbetsmarknaden i stort.

Det har inom ramen för utvärderingen inte varit möjligt att undersöka vad den relativt högre andelen kvinnor inom vissa mansdominerade akademiska branscher beror på. En försiktig hypotes är att den har att göra med Sfx-utbildningarnas starka koppling till Sfi, som i första hand kvinnor läser. Utvärderingen visar att många Sfx-elever fått information om utbildningen i samband med att de ansökt om Sfi eller vuxenutbildning. Bredare kanaler för att nå dem som inte själva först tagit kontakt med kommunen saknas i regel, vilket riskerar att särskilt utestänga män som i lägre grad läser Sfi.

Inom de praktiska utbildningarna som lastbilschaufför, bussförare och hantverkare dominerar i stället män. Här är könsfördelningen mycket ojämn. Att andelen kvinnor inom dessa inriktningar är låg kan sannolikt delvis förklaras med att färre kvinnor har erfarenhet inom dessa yrken. Samtidigt tyder utvärderingen på att de praktiska utbildningarna inte tillgängliggörs för kvinnor i samma utsträckning som män. Inom Sfx för lastbilschaufförer har exempelvis inte en enda kvinna deltagit under åren 2013 till 2016. En förklaring till detta kan vara att många elever får kunskap om Sfx via tidigare elever. En skev könsfördelning riskerar av detta skäl att bli självförstärkande.

En annan förklaring handlar om studie- och yrkesvägledningen, som utgör kommunernas vanligaste kanal för att informera om Sfx. Information om de akademiska Sfx ges enligt flera intervjuade studie- och yrkesvägledare på grundval av individens utbildningsbakgrund, som elever ska ange i samband med ansökan till Sfi. För att få en bild av individens erfarenhet av praktiska yrken och således om hen kan komma i fråga för en praktisk Sfx-utbildning, krävs dock i regel ett vägledningssamtal. I detta samtal ställs det stora krav på att studie- och yrkesvägledaren ställer förutsättningslösa frågor och ger information som utgår från varje individs faktiska behov och förutsättningar, snarare än könsstereotypa antaganden om dessa. Forskning visar att normativa idéer om vad som är manligt och kvinnligt påverkar vägledning

och information om yrken och utbildningsinriktningar. Utvärderingen tyder på att det i hög grad saknas interna riktlinjer eller utvecklingsinsatser för att säkra en vägledning på lika villkor inom länets kommuner. Bristen på internt stöd och kompetensutveckling innebär en risk för att vägledningen påverkas av normer och föreställningar om kön som i sin tur påverkar vägledningen mot i synnerhet de praktiska Sfx-utbildningarna.

En annan aspekt av tillgänglighet handlar om vilka branscher Sfx-utbildningarna är inriktade mot. Som ovan angivits är en tänkbar förklaring till den ojämna könsfördelningen inom i synnerhet de praktiska utbildningarna att dessa fokuserar på mansdominerade branscher. Samtidigt innebär dessa inriktningar att kvinnors praktiska erfarenhet i lägre utsträckning tillvaratas.

Sammanfattningsvis ger utvärderingen en tudelad bild av Sfx-utbildningarnas värde och tillgänglighet från ett jämställdhetsperspektiv. Å ena sidan utgör kvinnor en majoritet inom flera av de akademiska Sfx-utbildningarna, också inom vissa branscher som traditionellt är mansdominerade. Det tyder på att utbildningarna i viss mån har en kompensatorisk effekt då män tenderar att dominera bland yrkesinriktade insatser i stort.³⁶ Samtidigt utestängs delvis män från de akademiska utbildningarna, i första hand på grund av information om Sfx främst ges via Sfi som i första hand kvinnor läser. Å andra sidan är andelen kvinnor på de praktiska Sfx-utbildningarna mycket låg samt har fokus på traditionellt mansdominerade branscher, vilket innebär att Sfx-utbildningarna endast är tillgängliga för kvinnor med praktisk yrkeserfarenhet i begränsad utsträckning.

Utvärderingen visar vidare att Sfx-utbildningarnas tillgänglighet och genomförande från ett jämställdhets- (eller intersektionellt) perspektiv i mycket låg grad är en fråga inom berörda organisationer eller i de strategiska diskussionerna om verksamhetens utveckling. Det saknas också i stor utsträckning kunskapsunderlag och uppföljning som möjliggör analyser från detta perspektiv. I vilken utsträckning utbildningarna är tillgängliga och erbjuder stöd på lika villkor kan mot denna bakgrund främst ses som en oavsiktlig bieffekt, då det inte finns någon aktiv, avsiktlig styrning för att säkra detta.

---

³⁶ SOU 2012:69.

Rekommendationer

I detta avsnitt redogörs för Strategirådets rekommendationer som ett fortsatt strategiskt utvecklingsarbete kring Sfx-utbildningarna enligt oss bör fokusera på:

1. Stärk förutsättningarna för en effektiv och hållbar samverkan
2. Stärk förutsättningarna för systematisk studie- och yrkesvägledning
3. Stärk kopplingen till det strategiska regionala kompetensförsörjningsarbetet
4. Främja en sammanhållen etableringskedja för fler övergångar i rätt jobb
5. Jämställdhets- och jämlikhetsintegrera Sfx-utbildningarna

Samtliga rekommendationer vänder sig i första hand till regionala aktörer med en stödjande och strategisk roll i Sfx-samarbetet. De två första rekommendationerna berör modellen för interkommunal samverkan samt studie- och yrkesvägledningen, och kan därför ses som särskilt relevant för Kommunförbundet Storsthlm i deras roll som förvaltare av överenskommelsen och som kommunal intresseorganisation. De tre sista rekommendationerna rör kopplingen till det regionala kompetensförsörjningsarbetet, behovet av att säkra en sammanhållen etableringskedja samt vikten av att jämställdhets- och jämlikhetsintegrera Sfx-utbildningarna. Dessa rekommendationer vänder sig särskilt till Länsstyrelsen i deras roll som regionalt tillväxtansvarig med ett särskilt ansvar för regional jämställd tillväxt samt utifrån deras uppdrag att stödja och samordna insatser för nyanlända.

1. Stärk förutsättningarna för en effektiv och hållbar samverkan

Utvärderingen visar att förutsättningarna för en effektiv och hållbar samverkan i länet kring Sfx behöver stärkas ytterligare inom främst två områden. För det första behöver de praktiska Sfx-utbildningarnas mervärde och kärna tydliggöras och överenskommelsen utvecklas i linje med detta tydliggörande. För det andra behöver återrapportering och dialog mellan anordnarkommun och hemkommun utvecklas.

Tydliggör Sfx-konceptets mervärde och kärna

Idag finns det ett glapp mellan vad som står skrivet i överenskommelsen och hur utbudet av de praktiska Sfx-utbildningar ser ut. I överenskommelsen, samt i marknadsföringen av Sfx, anges att utbildningen är en yrkesinriktad svenskundervisning. De praktiska Sfx-utbildningarna innehåller dock i stor utsträckning även yrkesutbildning.

Trots att de praktiska utbildningarna utgör en minoritet av Sfx-utbildningarna har det under utvärderingen återkommande riktats kritik mot skillnaderna mellan överenskommelsens skrivningar och det faktiska utbudet i dessa utbildningar. Utvärderingen tyder på att kommunerna ser de

akademiska Sfx-utbildningarna som mer oproblematiska. Dels då det upplevda mervärdet är högre till följd av att det kommunala utbudet av liknande insatser för akademiker är mer begränsat. Dels då de akademiska Sfx-utbildningarna i högre grad upplevs ligga i linje med Sfx-konceptets kärna. Ifrågasättandet av de praktiska utbildningarnas har dock en negativ inverkan på legitimiteten hos hela Sfx-konceptet. Överenskommelsen om samverkan gäller Sfx-utbildningarna som helhet, och det är centralt att kommunerna upplever att alla utbildningar har stöd i överenskommelsen.

Strategirådets bedömning är att kritiken mot de praktiska utbildningarna inte handlar om utbildningarnas värde i sig, utan om i vilken utsträckning de bör ingå i ett interkommunalt Sfx-samarbete. Kommunernas inställning till detta är i sin tur knuten till en större diskussion som handlar om de praktiska Sfx-utbildningarnas upplevda relevans i dag.

När Sfx-utbildningarna startade saknades i stor utsträckning alternativa insatser, vilket innebär utbildningarnas relativa mervärde inte var en viktig fokusfråga. Att utbildningarna mötte ett behov hos målgruppen utgjorde i sig själv en tillräcklig grund för samverkan. Idag är Sfx-samarbetets framtida legitimitet i hög grad även beroende av att kommunerna upplever att Sfx bidrar med ett mervärde, exempelvis i relation till de kombinationer av svenskundervisning och gymnasial yrkesutbildning som flera kommuner håller på att utvecklas inom ramen för yrkesvux. Det finns därför ett stort behov av att tydliggöra Sfx-utbildningarnas **mervärde och kärna**, samt i vilket samverkanssammanhang som de praktiska Sfx-utbildningarna hör hemma. Detta för att säkra fortsatt legitimitet för Sfx-samarbetet som helhet, och därmed också för de akademiska utbildningarna.

I samband med denna diskussion bör överenskommelsen ses över, så att denna speglar Sfx-utbildningarna i praktiken. Detta kan ske på två sätt. Alternativ ett innebär att överenskommelsen revideras och utökas till att handla om vuxenutbildning i stort med fokus på att tillvarata nyanländas kompetens. Alternativ två är att lyfta ur de praktiska Sfx-utbildningarna med betydande inslag av yrkesutbildning till ett annat samverkanssammanhang.

Vilket alternativ som är att föredra beror i hög grad på de enskilda kommunernas inställning i frågan och vad som skulle vara praktiskt möjligt. Diskussionen om de två alternativen behöver därför föras i nära dialog med politiker i de enskilda kommunerna. Det är i samband med detta även viktigt att se över alternativa former för att kombinera Sfi-undervisning med yrkesutbildning, ex hur statsbidraget för yrkesvux kan användas.

Vidareutveckla dialog och återrapportering

En hållbar samverkan och en effektiv användning av Sfx är även beroende av en fungerande **dialog och återkoppling** mellan anordnare och hemkommun. Utvärderingen visar att detta är ett upplevt stort utvecklingsområde, exempelvis med avseende på hur det går för eleven och hur elevens nästa steg ser ut. Förutsättningarna för en god dialog kan stärkas på flera sätt.

Det kan exempelvis handla om att förtydliga ansvar och former för dialog mellan anordnare och hemkommun i överenskommelsen, samt att tillsammans med kommunerna själva diskutera vilka eventuella stödstrukturer som skulle behövas för att säkra en löpande och systematisk dialog. Den återkoppling som önskas gällande individerna från hemkommunerna är om eleven blivit antagen, om eleven avbrutit kursen, om eleven slutfört kursen, resultat för studierna (nivå och betyg) och resultat för individen. Vad gäller själva utbildningen önskas mer underlag kring kvaliteten på utbildningen, genom exempelvis kursutvärderingar.

Ett ytterligare utvecklingsområde handlar om att vidareutveckla och systematisera **uppföljningen** av Sfx-elever. Behovet av en systematiserad uppföljning är delvis en förutsättning för att kunna stärka återkoppling och dialog. För att hemkommunerna ska kunna få en bild av hur det går för de egna eleverna krävs en systematisk uppföljning kring detta. Det är dock även viktigt att vidareutveckla dagens uppföljning för att möjliggöra en aggregerad bild av eleverna och utbildningarnas utfall, och därmed en möjlighet att använda statistiken som underlag för regionala prognoser och analyser samt effektutvärdering. Det är även viktigt att vidareutveckla dagens uppföljning för att i ökad utsträckning kunna göra intersektionella analyser av Sfx-utbildningarna och dess deltagare, det vill säga undersöka skärningspunkter mellan olika maktordningar (kön, ålder, funktionalitet etc.) och hur de påverkar lika möjligheter och rättvisa förhållanden. Idag samlas det inte systematiskt in kunskap om Sfx-deltagarna utifrån relevanta maktordningar, vilket begränsat möjligheterna att göra intersektionella analyser i denna utvärdering.

Det finns idag skrivningar i överenskommelsen kring vad anordnarkommunen årligen ska rapportera till hemkommunen avseende de elever som deltar i Sfx-utbildningarna. Idag genomförs denna åiterrapportering inte likvärdigt mellan kommunerna och det sker heller ingen systematisk sammanställning av de uppgifter som lämnas. För att möjliggöra analyser som kan vara av intresse för länsstyrelsen rekommenderar vi att nuvarande uppföljningsvariabler i överenskommelsen utvecklas samt att anordnarna följer upp Sfx-utbildningarna på ytterligare ett antal variabler. Vi rekommenderar även att uppföljningen systematiseras och harmoniseras mellan kommunerna avseende hur uppgifterna sammanställs.

I Tabell 4 presenteras en sammanställning av variabler Strategirådet bedömer relevanta att lägga till i överenskommelsen och/eller samlas in systematiskt, samt hur de kan användas för att följa upp Sfx framöver.

Tabell 4. Variabler som bör följas upp systematiskt i uppföljningen av Sfx

Variabel
Per elev
Kön
Hemland
Grund för bosättning
Yrke i hemland
Datum för inskrivning
Datum för utskrivning
Skäl för utskrivning (ex. relevant arbete, studier, genomgått hela utbildningen, avbrott)
Avbrottsorsak (med en tydlig och gemensam definition av vad som räknas som avbrott, samt fasta gemensamma alternativ för orsak)
Påbörjad kurs
Slutförd kurs
Betyg per kurs
Elevens sysselsättning direkt efter avslutad utbildning (behöver skilja på relevant sysselsättning och icke-relevant sysselsättning i förhållande till utbildning/erfarenhet)
Aggregerat
Antal inskrivna per år
Antal som skrivs in per år
Antal som skrivs ut per år
Antal avslag
Skäl för avslag (med fasta gemensamma alternativ för orsak)

2. Stärk förutsättningarna för systematisk studie- och yrkesvägledning

Det vanligaste sättet att informera om Sfx är via studie- och yrkesvägledningen. Samtidigt visar utvärderingen att vägledningen idag inte når alla de individer som potentiellt skulle ha nytta av Sfx, vilket i sin tur hänger samman med hur studie- och yrkesvägledningen fungerar i stort. Både denna utvärdering samt tidigare studier visar att vägledning i regel erbjuds först i samband med att en individ själv tagit kontakt med kommunen, exempelvis för att ansöka om Sfi. Proaktiva kanaler för att nå dem som inte själva kontaktar kommunen är ovanliga. Hur systematisk informationsspridningen är varierar, vilket innebär att inte heller alla Sfi-elever har kunskap om möjligheten till vägledning. I AKKA-utredningen konstateras att bristen på uppsökande informationsinsatser innebär att i synnerhet kvinnor, som ofta kommer som anhöriginvandrare, riskerar att gå miste om det stöd kommuner erbjuder.³⁷

Länsstyrelsen och Storsthlm skulle kunna ha en stödjande roll i förhållande till kommunerna genom att bidra med kunskapsunderlag, samordning och dialog. Det kan handla om att ta fram kunskapsunderlag om hur vägledningen i länet fungerar i stort. Det kan även handla om att stötta medvetenhet och kompetensutveckling kring vägledning utifrån ett normkritiskt perspektiv. Detta kan ske exempelvis genom kunskapsunderlag kring hur läget ser ut idag (vem får mest tid, vem som får vilken vägledning, med vem som utgångspunkt vägledningen genomförs idag etc.) och genom att möjliggöra för kompetensutveckling och stödstrukturer för att bidra till en vägledning på lika villkor. Länsstyrelsen kan även utgöra ett stöd genom samordning och dialog mellan berörda aktörer (kommuner, Arbetsförmedling, universitet) för att öka möjligheten att berörda aktörer har tillgång till samma information och en helhetsbild.

3. Stärk kopplingen till det strategiska regionala kompetensförsörjningsarbetet

En viktig fokusfråga för ett fortsatt utvecklingsområde handlar om att stärka Sfx-utbildningarnas strategiska koppling till ett regionalt kompetensförsörjningsarbete. Vuxenutbildning och kompetensförsörjning är i grunden ett kommunalt ansvar, och Sfx måste även fortsättningsvis utgå från kommunernas drivkrafter. En stärkt regional roll handlar inte om att överta detta ansvar, utan om att bidra med regional helhetssyn samt stödja och samordna Sfx i relation till regionens samlade behov samt annat arbete inom området.

För det första rekommenderar Strategirådet att kopplingen mellan Sfx och den regionala kompetensplattformen stärks. En stärkt koppling handlar inte om att kompetensplattformen ska inta en styrande funktion i relation till Sfx. Snarare handlar det om att öka möjligheterna till samråd och informationsutbyte. Detta för att öka kompetensplattformens möjligheter att lyfta in Sfx i

---

³⁷ SOU 2012:69.

strategiska diskussioner kring kompetensförsörjning på regional nivå samt i dialogen med andra län respektive med regeringskansliet. Ett annat potentiellt värde handlar om att kompetensplattformen genom sin strategiska förankring kan skänka Sfx-utbildningarna en starkare legitimitet. På motsvarande sätt kan Sfx-utbildningarna fungera som ett praktiskt exempel på regionalt kompetensförsörjningsarbete som kompetensplattformen kan använda som en utgångspunkt för hur annat utvecklingsarbete inom området kan drivas. En starkt koppling kan bland annat uppnås genom att inrätta en struktur för dialog och informationsutbyte mellan kompetensplattformen och Storsthlm i dessa frågor.

För det andra ser Strategirådet att Länsstyrelsen och Storsthlm med fördel skulle kunna anta en mer mobiliserande roll i arbetet med Sfx-utbildningarnas fortsatta utveckling. Det kan till exempel handla om att ta fram underlag för vilka nya Sfx-utbildningar som skulle kunna behövas utifrån prognoser om regionens kompetensbehov samt kompetensreserv, samt föra en dialog om detta med kommunerna. Det kan också handla om att följa upp söktrycket på de olika utbildningarna samt sätta detta i relation till vilken kompetens nyanlända har med sig för att få en bild av hur befintliga utbildningar skulle kunna skalas upp. Det kan vidare handla om att göra en analys av hur Sfx-utbildningarnas geografiskt bör placeras i länet för att skapa en så bred upptagning och räckvidd som möjligt, exempelvis utifrån befintliga analyser av Stockholmsregionens pendlingsmönster och resvägar.

För det tredje rekommenderar Strategirådet att Länsstyrelsen och Storsthlm tydligare knyter Sfx-utbildningarna till annat pågående regionalt utvecklingsarbete som rör vuxenutbildning, exempelvis rörande kombinationer av yrkesutbildning och Sfi utan krav på tidigare kompetens. Detta dels för att kunna bygga vidare på de strukturer för interkommunal samverkan som Sfx utgår från, men också för att minska risken för att parallella, delvis överlappande system för interkommunal samverkan kring dessa frågor byggs upp som på sikt konkurrerar ut Sfx som samverkansplattform. En viktig fråga handlar även om eventuellt utvecklingsarbete kring validering inom vuxenutbildningen, som i många sammanhang lyfts som ett centralt fokusområde. I Tillväxtverkets nationella riktlinjer för vad som bör ingå i grundläggande regionalt kompetensförsörjningsarbete, som just nu är ute på remiss, föreslås bland annat regionalt utvecklingsansvariga få ett tydligare ansvar för att utveckla validering. Sfx-utbildningarna skulle kunna tjäna som en operativ startpunkt för detta utvecklingsarbete. Detta dels då validering i vissa praktiska Sfx-utbildningar redan ingår, och dels då det som tidigare nämnts finns ett stort behov av att öka systematiken i valideringens genomförande för att säkra Sfx-utbildningarnas fortsatta legitimitet och upplevda mervärde.

4. Främja en sammanhållen etableringskedja för fler övergångar i rätt jobb

Även om Sfx-utbildningarna bidrar till högre sysselsättning jämfört med traditionell Sfi-verksamhet, visar utvärderingen samtidigt att andelen deltagare som har ett arbete i linje med sin tidigare erfarenhet är relativt låg. Att tillvarata nyanländas kompetens är inte bara en målsättning för Sfx-utbildningarna, utan är också centralt från ett samhälls- och kompetensförsörjningsperspektiv. Enligt Strategirådet bör denna fråga därför utgöra ett fokusområde för ett fortsatt strategiskt utvecklingsarbete kring Sfx-utbildningarna.

Det har legat utanför utvärderingens uppdrag att undersöka orsakerna till den relativt låga överlappningen mellan Sfx-deltagarnas kompetens och nuvarande arbeten. Ett första steg bör därför vara att ta fram mer kunskap om vad detta beror på och hur andelen övergångar i rätt arbete kan öka. Vad upplever deltagarna själva som det främsta hindret? Hur agerar deltagarna efter avslutad utbildning, och hur resonerar de? Hur ser deras kontakter ut med exempelvis Arbetsförmedlingen? Det kan också vara intressant att undersöka vilken position de som arbetar inom sitt yrke har. För att få en fördjupad bild av i vilken utsträckning deltagare från SFA-medicin som arbetar inom vård och omsorg har en position i linje med deras utbildning, kan deras lönenivåer exempelvis studeras. Detsamma skulle kunna göras för deltagarna som läst Sfx-it.

På ett övergripande plan kan dock den låga andelen ses som ett uttryck för att nyanländas svårigheter att få ett arbete som ligger i linje med tidigare kompetens inte endast handlar om bristande yrkesrelevanta svensk-kunskaper. I den empiriska forskningen identifieras fyra förklaringsfaktorer till utrikes födda sämre arbetsmarknadsutfall: höga krav för anställbarhet, etnisk diskriminering, bristande tillgång till nätverk samt lägre human-kapital.³⁸ Sfx-utbildningarna adresserar primärt den sistnämnda faktorn. Resultaten understryker vikten av en sammanhängande insatskedja, där nyanlända även utanför etableringsuppdraget får ta del av ett relevant och individanpassat stöd där insatser följer på varandra i en meningsfull helhet. Samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen, en fungerande matchning och tillgång till studie- och yrkesvägledning är exempel på viktiga pusselbitar. Länsstyrelsen äger inte dessa frågor själv, men kan bidra i utvecklingsarbetet genom att lyfta frågan i dialogen med Arbetsförmedlingen och kommunerna samt i kontakten med Arbetsmarknadsdepartementet. Länsstyrelsen kan också bidra till utveckling inom området genom att prioritera utvecklingsinsatser som syftar till att bidra till en sammanhållande etableringskedja också för nyanlända utanför etableringsuppdraget samt genom att ta fram kunskapsunderlag om brister och behov i länet från detta perspektiv.

---

³⁸ SOU 2011:09.

5. Jämställdhet- och jämlikhetsintegrera samtliga Sfx-utbildningar

Utvärderingen visar att Sfx-utbildningarnas tillgänglighet och genomförande från ett jämställdhets- (och intersektionellt) perspektiv i låg grad är en uttalad fråga inom berörda organisationer på olika nivåer. I nuläget uppfattar vi exempelvis inte att ett intersektionellt perspektiv systematiskt beaktas vid strategiska beslut kring inriktningar, utbildningskrav, lokalisering och studieformer. Detta är faktorer som kan påverka olika gruppers möjligheter på olika sätt, vilket behöver beaktas vid besluten. Jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet tycks inte heller varit uttalat närvarande i utformningen av informationen om Sfx. Kommunerna tycks exempelvis inte beakta vilka informationskanaler som når vilka grupper av nyanlända, och hur valet av informationskanaler riskerar att begränsa vissa gruppers tillgänglighet till Sfx. Utvärderingen visar vidare att bristande riktlinjer och kompetensutveckling rörande vägledning från ett normkritiskt perspektiv riskerar att inverka på studie- och yrkesvägledningens kvalitet. Sammantaget innebär detta att Sfx-utbildningarnas tillgänglighet och värde från ett jämlikhetsperspektiv främst är att se som en oavsiktlig bieffekt, då det inte finns någon aktiv, avsiktlig styrning för att säkra detta.

Strategirådet rekommenderar därför att Länsstyrelsen och Storsthlm att driva ett utvecklingsarbete för att i ökad grad jämställdhets- och jämlikhetsintegrera styrningen och genomförandet av Sfx.³⁹ I detta arbete kan den intersektionella analysmodell som tagits fram hos Länsstyrelsen i Stockholm vara användbar. Strategirådet har inte tagit del av den, men utgår från att den går att använda som stöd för att säkerställa att verksamheten och beslut som fattas sker utifrån kunskap och analys om hur verksamheten och besluten påverkar olika grupper, utifrån förståelsen att faktorer såsom kön, bakgrund, ålder etc påverkar en människas livsbetingelser och förutsättningar. En grundläggande förutsättning för att kunna jämlikhets- och jämställdhetsintegrera Sfx är ökad kunskap om hur verksamheten påverkar olika grupper idag, vilket i sin tur kräver en utökad, löpande uppföljning om deltagarna. Gruppen kvinnor respektive män är heterogena grupper, och Sfx-utbildningarnas tillgänglighet för grupperna i stort behöver inte vara representativ för alla kvinnor och män. Det saknas samlad statistik över Sfx-elevernas födelse- och grund för bosättning, vilket medfört att det inte varit möjligt att analysera olika undergruppers tillgång till och användning av Sfx. När könsuppdelad statistik rörande tillgång till det företagsfrämjande systemet delats upp på födelse- och grund för bosättning har det dock synliggjorts att insatserna i första hand kommer kvinnor från Norden och Västeuropa till del. Kvinnor med bakgrund i Afrika och Sydamerika nås endast i mycket begränsad utsträckning. Det är möjligt att liknande mönster även finns vad gäller deltagande i Sfx-utbildningar. Det är därför viktigt att i den mån det är

---

³⁹ Det finns ingen vedertagen definition av jämlikhetsintegrering. Den definition av jämställdhetsintegrering som brukar användas är utarbetad av Europarådet och lyder ungefär "(om)organisering, förbättring, utveckling och utvärdering av beslutsprocesser, så att ett jämställdhetsperspektiv införlivas i allt beslutsfattande, på alla nivåer och i alla steg av processen, av de aktörer som normalt sett deltar i beslutsfattandet".

möjligt börja följa upp elevernas bakgrund i syfte att möjliggöra denna typ av analys, och därmed ett mer fokuserat utvecklingsarbete för att stärka tillgängligheten.

En annan förutsättning för en ökad jämlikhetsintegrering av Sfx-verksamheten är grundläggande kunskap om jämställdhet, jämlikhet och intersektionalitet hos de aktörer som fattar beslut om Sfx på olika nivåer, samt förståelse hos dessa aktörer för vikten av att jämställdhets- och jämlikhetsintegrera Sfx. Här kan Länsstyrelsen, i synnerhet mot bakgrund av sitt uppdrag och pågående strategiska utvecklingsarbete kring en jämställd regional tillväxt, spela en viktig mobiliserande, kunskapshöjande och vägledande roll.

Ett mål för Sfx-utbildningarna bör vara att de ska bidra till lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla (oavsett kön, etnisk och kulturell bakgrund med mera). Detta är inte ett uttalat mål idag, även om det kan uppfattas som en självklarhet. Vid en eventuell revidering av samverkansöverenskommelsen och de riktlinjer som vägleder Sfx-verksamheten bör detta mål tydligare föras in.

Studie- och yrkesvägledningen spelar en central roll för att tillgängliggöra Sfx-utbildningarna och bidra till att bryta traditionella mönster i kvinnors och mäns syn på arbetslivet, livsval etc. Det är kommunernas ansvar att säkerställa studie- och yrkesvägledningens kvalitet. Utvecklingsarbete är dock resurskrävande, och det kan vara svårt för en enskild kommun att själv driva kvalitetsutveckling inom studie- och yrkesvägledning. Det kan därför finnas ett värde i regional samverkan och samordning kring kvalitetsutvecklingen för att möta nuvarande och framtida behov. Sådana projekt finns i både Uppsala och Västmanland, där det finns en tydlig inriktning mot jämställdhet och integration. Det handlar bland annat om stöd till vägledarna, länsgemensamma stöd- och samordningsfunktioner, gemensamma plattformar för omvärldsbevakning, metoder och statistik.⁴⁰ Även Svenskt näringsliv ser en relativt outnyttjad potential i regional samverkan för att förbättra studie- och yrkesvägledningen. De lyfter att regionala kompetensplattformar har en potential att främja studie- och yrkesvägledningens kvalitet, tillgänglighet, omfattning och organisation.⁴¹ I SKL:s rapport *Utbilda för framtidens välfärd* lyfts *Ett jämställt yrkesval* fram som ett område där staten har möjlighet att göra skillnad för att bättre kunna möta kompetensförsörjningsbehovet i välfärden. Att öka medvetenheten hos studie- och yrkesvägledare kring att otraditionella yrkesval ska uppmuntras redan i skolan och att kön inte ska styra i studie- och yrkesvägledning pekas i rapporten ut som en framgångsfaktor för ett jämställt yrkesval.

---

⁴⁰ Tillväxtverket, 2016.

⁴¹ Svenskt Näringsliv, 2016.

Referenslista

Publikationer

Collmar, A och Fredricsson, S, 2009. *SFINX – Ett integrationsprojekt*.

Höghielm, R och Gougoulakis, P, 2009. *De är ju mina kolleger – En metastudie av Sfx*. Stockholms universitet.

Länsstyrelsen i Stockholms län, 2016. *Stockholm 2025 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos*.

Ramböll Management Consulting, 2011. *Utvärdering av SFEJ – svenska för jurister, ekonomer, samhälls-, personal- och systemvetare*.

Skolverket, 2017. *Kvalitetsdeklaration Kommunal vuxenutbildning: elever, kursdeltagare och utbildningsresultat*.

Socialstyrelsen, 2015. *Psykisk ohälsa hos asylsökande och nyanlända migranter. Ett kunskapsunderlag för primärvården*.

SOU 2011:09. *Förmån eller fälla. Nyanländas uttag av föräldrapenning*.

SOU 2012:69. *Med rätt att delta – Nyanlända kvinnor och anhöriginvandrare på arbetsmarknaden*.

SOU 2013:20. *Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå – en översyn för ökad individanpassning och effektivitet*.

Svenskt Näringsliv, 2016. *Vikten av vägledning – studie- och yrkesvägledningens utmaningar*.

Sveriges Kommuner och Landsting, 2017. *Utbilda för framtidens välfärd – Statens roll för kompetensförsörjning i samarbete med kommuner, landsting och regioner*.

Tillväxtverket, 2016. *Regionala kompetensplattformar – En översikt av utvecklingsprojekten mellan 2013–2017*.

Information hämtad från internet

Arbetsförmedlingen. *Snabbspår – en snabbare väg in på arbetsmarknaden*.

<https://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda/Snabbspar.html> (Hämtad 2017-06-28).

Skolverket. *Statistik om kommunal vuxenutbildning i Sfi*.

<https://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/utbildning-i-svenska-for-invandrare> (Hämtad 2017-07-06)

Stockholms universitet, 2017. *Du som är akademiker*.

<http://www.su.se/samverkan/samh%C3%A4lle-n%C3%A4ringsliv/kortav%C3%A4gen/du-som-%C3%A4r-akademiker> (Hämtad 2017-06-28).

Svenska för yrkesutbildade i Stockholms län. <http://Sfx.se/#utbildningar> (Hämtad 2017-07-10)

Bilaga 1

Beskrivning av Sfx-utbildningarna

Svenska för akademiker med medicinriktning (SFA-medicin)
SFA-medicin riktar sig till nyanlända invandrare med en examen i något av de medicinska legitimationsyrkena läkare, tandläkare, sjuksköterska, fysioterapeut eller apotekare. För att vara behörig till utbildningen får den studerande ha varit i Sverige i högst tre år sedan första folkbokföringsdagen och ska ha möjlighet att studera på heltid. Den som ansöker till utbildningen ska ha som mål att få en svensk yrkeslegitimation inom sitt yrke eller snabbare komma i arbete inom sitt yrkesområde.

Utbildningen innehåller kurser i yrkessvenska som ska ge kunskaper om svensk hälso- och sjukvård, svensk sjukvårdskultur, dokumentation samt lagar och regler som gäller inom hälso- och sjukvård. Parallellt innehåller utbildningen Sfi, svenska som andraspråk på grundläggande nivå eller svenska som andraspråk på gymnasienivå.

Den studerande påbörjar utbildningen på den svensknivå hen befinner sig. I och med det kan utbildningstiden variera. Normalt är utbildningstiden tre terminer.

Utbildningens kostnad är 6 002 SEK per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 108 036 SEK.

Svenska för bussförare (SFB)

SFB vänder sig till personer som har betyg i Sfi c men ännu inte fått betyg i grundläggande svenska som andraspråk (SVA grund). För att vara behörig att ansöka till utbildningen ska den studerande ha haft b-körkort i minst åtta månader samt ha fyllt 23 år.

Första terminen på utbildningen innehåller 500–700 p. grundläggande svenska som andraspråk samt praktik på bussbolaget Nobina en dag i veckan. Termin två består av en bussförarutbildning på Nobina. Den studerande kommer automatiskt in på bussförarutbildningen om hen klarat termin ett samt blir godkänd av Nobina.

Utbildningstiden är 40 veckor (två terminer). Efter utbildningen är den studerande garanterad en anställning på Nobina.

Utbildningens kostnad är 6 431 SEK per elev och månad. Kostnad för en elev som fullföljer hela utbildningen är 64 310 SEK.

Svenska för ekonomer, jurister och samhällsvetare (SFEJ)

SFEJ vänder sig till nyanlända invandrare med minst tre års högskoleutbildning inom ekonomi, juridik eller annan samhällsvetenskaplig

utbildning. För att vara behörig till utbildningen får den studerande ha varit permanent boende i Sverige i högst tre år och ska ha engelskkunskaper som motsvarar engelska 6.

Utbildningen innehåller svenskurser från Sfi c till SVA 3. Det yrkesinriktade innehållet i utbildningen består av orienteringskurser kring svenska förhållanden relaterade till yrken, utbildning och arbetsliv. Utbildningen erbjuder även studiebesök på till exempel handelskammaren, tingsrätten, och riksdagen, ett mentorsprogram i samarbete med fackförbundet Jusek samt samtalsträning med yrkeserfarna från organisationen internationella bekantskaper.

Studietiden varierar beroende på vilken svensknivå den studerande befinner sig på när utbildningen påbörjas. Utbildningens samtliga kurser motsvarar cirka 18 månader studier.

Utbildningens kostnad är 5 038 SEK per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 90 684 SEK.

Svenska för företagare (SFF)

SFF vänder sig till nyanlända invandrare som är intresserade av entreprenörskap och företagande och vill veta mer om hur det är att starta och driva företag i Sverige.

Utbildningen innehåller svenskstudier på nivån Sfi c och Sfi d samt svenska som andraspråk grundläggande. Den yrkesinriktade undervisningen består av expertföreläsningar, seminarier, studiebesök, projektarbeten och övningar med inriktning mot företag och arbete, inflytande, ekonomi och Sverigekunskap. Deltagarna får även möjlighet att gå en starta-eget-kurs genom NyföretagarCentrum. Från och med hösten 2017 har deltagarna möjlighet att testa hur det är att driva företag i Sverige i ett övningsföretag med stöd av organisationen Företagarna.

Utbildningens längd anpassas utefter den studerandes behov.

Utbildningens kostnad är 5 038 SEK per elev och månad.

Svenska för hantverkare (SFH)

SFH vänder sig till nyanlända invandrare som har minst två års erfarenhet i ett hantverksyrke som målare, bygg, svetsare, elektriker, billackerare m.fl.

Under utbildningen är det möjligt för den studerande att studera svenska på nivå Sfi c, Sfi d och sva grundläggande. Det yrkesinriktade innehållet består av kurser i arbetsmiljö, säkerhet, heta arbeten samt arbetsförlagt lärande (APL) där yrket och yrkesspråket tränas på plats med handledare.

Utbildningen kan även ge den studerande möjlighet att validera sina tidigare kunskaper.

Utbildningens längd anpassas utefter den studerandes behov men kan som längst vara 12 månader.

Utbildningens kostnad är 4 145 SEK per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 49 740 SEK.

Svenska för lastbilsförare (SFL)

SFL riktar sig till invandrare som har arbetat som lastbilsförare i sitt hemland. För att bli antagen behöver den studerande ha svenskt b-körkort och vara i slutet av Sfi c eller högre.

Utbildningen genomförs på Stockholms transport- och fordonstekniska gymnasium (STFG) och innehåller svenskundervisning på nivå c och d samt yrkessvenska. Den yrkesinriktade delen av utbildningen består av teoriundervisning samt körlektioner i lastbil och simulator. Utbildningen innehåller även gymnasiekurserna transportteknik, godstransporter, godshantering och hantering av varor och gods. Gymnasiekurserna ger 800 gymnasiepoäng. Målet med utbildningen är att de studerande ska klara kraven för c-körkort, grundläggande adr-behörighet, truckkort för a- och b-truck och yrkeskompetensbevis (ykb).

Utbildningen omfattar 21 veckor (en termin) heltidsstudier.

Utbildningens kostnad är 19 185 SEK per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 115 110 Sek.

Svenska för ingenjörer och arkitekter (SFINX)

SFINX riktar sig till nyanlända invandrare som har en ingenjör- eller arkitektutbildning med akademisk examen. För att vara behörig till utbildningen ska den studerande även ha engelskkunskaper motsvarande nivå 6 och får högst haft tre års permanent boende i Sverige.

Utbildningen innehåller svenskundervisning på nivå Sfi c till sva 3. Det yrkesinriktade innehåller består av kurser i kommunikation i arbetslivet, relevant yrkesvokabulär, koder och oskrivna regler samt intervjuträning. Utbildningen innehåller även arbetsplatsbesök på bland annat Sweco, Åf och Scania. Under utbildningen finns det även möjlighet att söka mentorsprogram i samarbete med Sveriges ingenjörer samt att auskultera och/eller gå poänggivande kurser på KTH.

Utbildningens längd är individuell beroende på vilken svensknivå den studerande befinner sig på vid utbildningens start. Om den studerande börjar på Sfi c-nivå och studerar upp till gymnasiets slutkurs, sva 3 tar utbildningen cirka 18 månader.

Utbildningens kostnad är 5 038 SEK per elev och månad. Den totala kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 90 684 SEK.

Svenska för pedagoger (SFP)

SFP riktar sig till nyanlända invandrare som har en lärarutbildning eller examen i ett eller flera ämnen som ger lärarbehörighet. För att vara behörig till utbildningen ska den studerande även ha engelskkunskaper motsvarande engelska 5 och får ha haft permanent boende i Sverige i högst tre år.

Utbildningen innehåller svenskundervisning på nivå Sfi c till sva 3. Till och med sva grund består utbildningen av 20 procent yrkestimmar med kunskap om skolan (organisation, dess styrdokument och betygssystem), värdegrund, didaktik, betyg och bedömning. Utbildningen består även av studiebesök, fältstudier och gästföreläsare samt erbjuder möjligheten till auskultation. Utbildningen förbereder den studerande för en svensk lärarbehörighet genom att samarbeta med Utländska lärares vidareutbildning (ulv) vid Stockholms universitet.

Samtliga kurser på utbildningen omfattar 18 månader.

Utbildningens kostnad är 5 038 per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen är 90 684.

Svenska för IT-programmerare (Sfx-IT)

Sfx-IT riktar sig till nyanlända invandrare som har en utbildning eller annan certifiering i ett programmeringsinriktat IT-ämne. För att vara behörig till utbildningen behöver den studerande kunna tala och förstå engelska.

Utbildningens obligatoriska kurser omfattas av svenskundervisning på nivå Sfi c till sva 3 med IT-inriktning. Det yrkesinriktade innehållet är valbart och består av programmeringskurser, certifieringskurser i olika programmeringsspråk och tekniskt IT-svenska. Utbildningen innehåller även gästföreläsare, intervjuträning och möjlighet till praktik på IT-företag.

Utbildningens längd och upplägg varierar mellan en och tre terminer beroende vilken svensknivå de studerande befinner sig på vid kursstart. De studerande kan välja mellan att studera på dagtid i klassrum eller kvällstid online.

Utbildningens kostnad är 6 431 SEK per elev och månad. Kostnaden för en elev som fullföljer hela utbildningen (tre terminer) är 115 758 SEK.

Bilaga 2

Metod för uppföljning på individnivå

I denna bilaga beskrivs metod för uppföljning av etableringsgrad på arbetsmarknaden samt i studier för deltagare i SFX-utbildningar. Vi beskriver även metod för identifiering av kontrollgrupp samt hur vi gått tillväga för att kartlägga huruvida individerna arbetar inom yrken kopplade till sin utbildning. Avslutningsvis sammanställs utveckling för deltagarna i tabellformat.

Kriterier för deltagande

Information om individer som tagit del av SFX-utbildningar har samlats in från respektive ansvarig anordnare. Vi har sedan identifierat vilka individer som tagit del av utbildningsinsatserna i tillräckligt stor utsträckning för att en effekt på etableringsgraden på arbetsmarknaden kan förväntas.⁴² Dessa individer har sedan legat som underlag för uppföljningen av utfall för etablering på arbetsmarknaden.

Då utbildningarna skiljer sig åt har vi valt att använda oss av olika definitioner för vad som räknas som *deltagande* i olika utbildningar. Definition av deltagande inom de olika utbildningarna framgår i tabellen nedan.

Tabell 5. Definition av deltagande i olika SFX-utbildningar

Sfx-utbildning	Definition för deltagande
SFB	Samtliga elever som genomgått utbildningen
SFL	
SFH	Samtliga elever som deltagit minst en termin
SFF	
Sfx-IT	
Sfa medicin	Elever som uppnått godkänt i minst en kurs
SFEJ	
SFINX	
SFP	

För SFB och SFL utgår vi från samtliga individer som slutfört utbildningarna (och alltså inte hoppat av i förtid). SFH, SFF samt Sfx-IT är utbildningar som i stor utsträckning är individuellt anpassade. Här finns inget tydligt avslut på utbildningen. Vi har därför valt att definiera deltagande i dessa

⁴² Vissa individer har endast tagit del av insatserna under enstaka veckor eller dagar. I extremfallet registreras en individ på en kurs utan att dyka upp. Detta innebär att antalet registrerade individer på en kurs i relativt stor utsträckning skiljer sig från det urval av individer vi definierar som "deltagare" och därmed fokuserar på inom denna analys.

utbildningar som medverkan i undervisningen under minst en termin. För Sfa medicin, SFEJ, SFINX samt SFP har vi definierat deltagande som ett uppnått godkänt betyg i minst en kurs. En begränsning i dataunderlaget är att vi inte haft tillgång till information om slutbetyg för en stor andel av individer som deltagit i SIFA-utbildningarna i Stockholm (SFEJ, SFINX samt SFP). För individer som deltagit i dessa utbildningar har vi därför valt att estimerat målet om minst ett godkänt betyg med individer som varit registrerade på *minst två kurser*.

Ovanstående definitioner av deltagande har valts utifrån en bedömning av vilka typer av insatser som kan förväntas krävas för att en effekt för chanserna för etablering på arbetsmarknaden ska uppstå.

Identifiering av sysselsättningsstatus samt kontrollgrupp

För information om individernas egenskaper och sysselsättning har vi använt oss av registerdata som tillhandahållits av SCB. Information om individernas egenskaper har inhämtats från följande register:

- Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)
- Yrkesregistret (YREG)
- Registerbaserad aktivitetsstatistik (RAKS)

I uppföljning av sysselsättningsstatus identifierar vi huruvida individerna är förvärvsarbetande, studerande eller befinner sig i arbetslöshet/arbetsmarknadspolitisk åtgärd alternativt övriga aktiviteter. Definition av respektive status framgår i Tabell 6 nedan.

På grund av sekretess och i vissa fall ett lågt antal observationer har vi valt att begränsa studier till att fokusera primärt på de två parametrarna (i) sysselsättningsgrad samt (ii) andel studerande.

Tabell 6. Definition av sysselsättningsstatus

Kategori	Definition
Förvärvsarbetande	Förvärvsarbetande enligt den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS)
Studerande	Personer som ej är förvärvsarbetande och har enligt den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) studier som största inkomstkälla
Ej förvärvsarbetande / studerande	Denna population innefattar individer inom arbetslöshet/arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt övriga aktiviteter. <u>Arbetslös/ arbetsmarknadspolitisk åtgärd:</u> Personer som ej är förvärvsarbetande och har enligt den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) antingen ersättning från arbetslöshetskassa/arbetslöshetsförsäkring eller från arbetsmarknadspolitiska åtgärder i form av Utbildningsbidrag, Aktivitetsstöd och Utvecklingsersättning som största inkomstkälla <u>Övriga:</u> Personer som varken blivit klassade som förvärvsarbetande enligt RAMS eller studerande eller arbetslös/ i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd enligt RAKS.

För att belysa huruvida deltagande i SFX-utbildningar påverkar chanserna för etablering på arbetsmarknaden eller i andra studier identifierar vi en kontrollgrupp bestående av individer med liknande egenskaper som SFX-deltagarna, men som inte deltagit i insatserna. Denna kontrollgrupp hämtas från populationen av individer som slutfört en utbildning inom SFI i Stockholms län (men som inte läst en kurs inom någon av SFX-utbildningarna). Slutförande av utbildning definieras som godkänt betyg inom SFI utan deltagande i efterföljande kurser under de närmaste två åren. Information om kontrollgruppen som deltagit i SFI-utbildningar hämtas från registret om *Utbildning i svenska för invandrare: elever, kursdeltagare och utbildningsresultat*.

Till varje SFX-deltagare identifieras minst en kontrollperson utifrån parametrarna som framgår i Tabell 7 nedan. Vi har valt parametrar som beskriver en bred bild av individernas egenskaper och bakgrund. Kontrollgruppen identifieras utifrån ålder samt kön. Dessutom har vi lagt vikt vid att ta hänsyn till individens bakgrund och tidigare erfarenheter – utbildningsbakgrund, antal år i Sverige samt grund för bosättning. Vi tar även hänsyn till vilken region i världen individen är född i samt ursprungslandets Human Development Index (HDI).

Varje deltagares unika egenskaper har identifierats och kontrollindivider vars egenskaper som faller inom samma intervall för *samtliga* parametrar har valts ut. Inom ramen för denna process har en avvägning gjorts för att identifiera ett tillräckligt stort antal kontrollindivider. Ju fler och snävare intervaller för respektive parameter, desto mindre blir sannolikheten att få en exakt matchning på en kontrollindivid som uppfyller samtliga kriterier. Färre och bredare intervaller innebär däremot att variansen i kontrollvariablerna ökar och blir mindre exakt. Denna slutliga avvägning av storleken på intervallerna har gjorts i dialog med SCB för att säkerställa att tillräckligt många kontrollindivider identifieras samtidigt som kontrollpopulationen är tillräckligt jämförbar med deltagargruppen för att en jämförelse av utveckling över tid ska vara relevant.

För 52 deltagare har det inte varit möjligt att hitta en relevant kontrollindivid. Kontrollpersonerna även dras utan återläggning – en viss kontrollperson kan således endast förekomma som kontrollperson åt en enskild SFX-deltagare. Denna begränsning har inneburit att ytterligare tio deltagarindivider inte matchas mot en kontrollindivid då kontrollindividerna ”tagit slut” (såsom exempelvis om det finns två deltagarindivider inom samma stratum men endast en kontrollindivid inom detta stratum).

SFX-deltagare kan heller inte förekomma som kontrollpersoner till andra SFX-deltagare. Från kontrollpopulationen har vi även uteslutit individer som tagit del av SFX-insatser utan att uppnå kravet på deltagande såsom definierats i Tabell 5. Detta för att undvika att individer som *nästan* uppnått kravet på behandling jämförs med de behandlade individerna.

Notera dock att kontrollgruppen endast identifierats utifrån observerbara faktorer. Matchning sker således ej på icke-observerbara faktorer, såsom motivation och drivkraft. Vissa faktorer som ej är mätbara kan därför skilja sig åt mellan individer i deltagar- och kontrollgrupp.

Tabell 7. Matchningskriterier

Variabel	Intervaller / värden för matchning
Ålder (år)	<30
	30-45
	>45
Kön	Man
	Kvinna
Födelseregion	Europa / Nordamerika / Australien
	Asien
	Afrika
	Sydamerika
Utbildningserfarenhet (år i utbildning)	<7
	7-12
	>12
Tid i Sverige (år)	<4
	4-9
	>9
Grund för bosättning	EU/EES Arbete och studier
	Anhöriga till EU/EES Arbete och studier
	Flyktingar
	Anhöriga till flyktingar
Ursprungslandets Human Development Index (HDI)	>0,75
	0,5 - 0,74
	<0,5

Identifiering av relevant yrkeskategori

För att studera huruvida individerna arbetar inom relevanta yrken har vi identifierat kategorier inom yrkesklassifikationen SSYK som kräver kunskaper som motsvarar de som anskaffas inom respektive SFX-utbildning.

Här bör noteras att en omfattande förändring i klassificering av yrken utifrån SSYK gjordes mellan 2013 och 2014. Detta innebär att klassificeringarna före och efter detta skifte inte är helt jämförbara. Då vi följer upp huruvida individerna arbetar inom relevanta yrken två år efter avslutad utbildning har

vi avgränsat uppföljningen till deltagare som slutfört sin SFX-utbildning under åren 2012 och 2013.⁴³

De yrkeskategorier (SSYK) som använts som utgångspunkt för deltagare inom respektive utbildning framgår i Tabell 8 nedan.

Utöver de yrkesklassificeringar som framgår nedan har vi även genomfört en separat analys om huruvida individer som läst svensk för lastbilsförare är verksamma som entreprenadmaskinförare utifrån följande kategorisering:

- 8341: Förare av jordbruks- och skogsmaskiner
- 8342: Anläggningsmaskinförare m.fl
- 8343: Kranförare m.fl
- 8344: Truckförare

Ingen av deltagarna som avslutad svenska för lastbilsförare har dock registrerats som verksamma inom något av dessa yrken varför denna analys utgår.

---

⁴³ För individer som slutför utbildningen 2012 identifierar vi således status under 2014. På motsvarande vis identifierar vi status under 2015 för individer som avslutat sin utbildning under 2013.

Tabell 8. Relevanta SSYK för respektive SFX-utbildning.

Svenska för...	SSYK	Beskrivning
...bussförare	8331	Buss och spårvagnsförare
...företagare		Status som aktiv egen företagare enligt RAMS: Yrkesställning 4: Aktiv näringsverksamhet i enskild firma eller handelsbolag samt Yrkesställning 5: Anställda i eget aktiebolag
...hantverkare	136	Driftchefer inom bygg, anläggning och gruva
	71	Byggnads- och anläggningsarbeten
	72	Metallhantverks- och reparatörsyrken
	73	Finmekaniska, grafiska och konstnärshantverksyrken
	74	Installations- och serviceyrken inom el och elektronik
	75	Andra hantverksyrken inom trä och textil m.m.
	931	Grovarbetare inom bygg och anläggning
...ingenjörer	134	Chefer inom arkitekt- och ingenjörsvksamhet
	214	Civilingenjörsvrken
	311	Ingenjörer och tekniker
...lastbilsförare	8332	Lastbilsförare
...medicinsk personal	15	Chefer inom hälso- och sjukvård samt annan samhällsservice
	22	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom hälso- och sjukvård
	53	Omsorgsvrken
...pedagoger	14	Chefer inom utbildning
	23	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom utbildning
...jurister, ekonomer & samhällsvetare	12	Chefer inom ekonomi, personal, marknadsföring och försäljning samt annan administration m.m.
	24	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom ekonomi och förvaltning
	26	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom juridik, kultur och socialt arbete m.m.
	33	Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande inom ekonomi och förvaltning
...programmerare	131	IT-chefer
	25	Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens inom IT
	35	Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande inom IT, ljud- och ljusveteknik m.m.

Tabeller

I Tabell 9 och Tabell 10 nedan beskrivs andelen förvärvsarbetande respektive förvärvsarbetande och/eller i studier efter avslutad utbildning.

Tabellerna beskriver årsvis utveckling efter utbildningens slut, där t motsvarar avslutsåret. Antal år som följs upp för respektive utbildning skiftar. Detta beror dels på att anordnarna rapporterat in underlag från olika årtal, men i vissa fall även på att antalet observationer är för få för att undgå sekretess. I Tabell 9 framgår antalet individer som ligger till grund för beräkning av sysselsättningsgrad samt andel studerande respektive år / utbildning.

Tabell 9. Andel förvärvsarbetande efter avslutad utbildning

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
Sfa medicin	53% (530)	63% (443)	67% (303)	69% (172)	-
SFB	81%	85%	88%	-	-
SFEJ	49%	54%	56%	52%	51%
SFF	55%	59%	71%	66%	71%
SFH	60%	54%	69%	67%	77%
SFINX	58%	66%	67%	67%	66%
SFL	88%	90%	94%	-	-
SFP	54%	53%	63%	62%	63%
Sfxit	58%	75%	-	-	-

Tabell 10. Andel förvärvsarbetande och / eller studerande efter avslutad utbildning

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
Sfa medicin	64%	70%	72%	72%	-
SFB	81%	85%	88%	-	-
SFEJ	55%	63%	63%	60%	58%
SFF	64%	65%	76%	68%	73%
SFH	62%	57%	-	-	-
SFINX	65%	71%	71%	71%	71%
SFL	88%	90%	94%	-	-
SFP	64%	64%	73%	70%	69%
Sfxit	72%	-	-	-	-

Tabell 11. Antal studerade individer inom respektive utbildningsinriktning / år

	t+1	t+2	t+3	t+4	t+5
SFA-medicin	530	443	303	172	-
SFB	42	33	26	-	-
SFEJ	614	504	347	208	74
SFF	258	263	214	192	150
SFH	171	122	118	82	77
SFINX	396	315	250	190	117
SFL	96	63	36	-	-
SFP	774	727	585	494	385
Sfx-IT	36	16	-	-	-

Länsstyrelsen arbetar för att Stockholmsregionen ska vara attraktiv att leva, studera, arbeta och utveckla företag i.

*Mer information kan du få av Länsstyrelsens
enhet för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Tfn: 010-223 10 00*

*Rapporten hittar du på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm*